

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Magdalena Šenkyříková

Regionální vlastivěda a její využití na prvním stupni

základní školy – Mikroregion Pernštejn

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny, literaturu a internetové zdroje.

V Olomouci dne 10. dubna 2017

.....

Magdalena Šenkyříková

Poděkování

Děkuji Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za její vstřícný přístup, odborné vedení a cenné rady. Dále děkuji Ing. Barboře Šenkyříkové za pomoc a podporu a Mgr. Ivě Prokūpkové za přínosné připomínky k textu. Také děkuji ředitelům, pedagogům a žákům základních škol, kteří mi umožnili realizaci výzkumného šetření. Poděkování patří i mé rodině a přáteli, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

OBSAH

OBSAH.....	4
ÚVOD.....	8

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA MIKROREGIONU PERNŠTEJN	10
1.1 Geografie	10
1.2 Přírodní podmínky	11
1.3 Vodstvo	12
1.4 Průmysl	13
2 OBCE MIKROREGIONU PERNŠTEJN	14
2.1 Býšovec.....	14
2.2 Černvír	14
2.3 Doubravník	15
2.4 Drahonín	17
2.5 Nedvědice	18
2.6 Olší.....	19
2.7 Pernštejnské Jestřabí	20
2.8 Sejřek	21
2.9 Skorotice	22
2.10 Ujčov	23
3 VÝZNAMNÉ KULTURNÍ PAMÁTKY A ZAJÍMAVÁ MÍSTA.....	26
3.1 Dřevěný krytý most	26
3.2 Galerie z ruky.....	26
3.3 Hrad Pernštejn.....	27
3.4 Kaple sv. Máří Magdaleny.....	29
3.5 Kostel Nanebevzetí Panny Marie	29
3.6 Kostel Povýšení sv. Kříže	30
3.7 Kostel sv. Jiří	32

3.8	Kostel sv. Kunhuty	32
3.9	Kostel sv. Václava	33
3.10	Sokolí skála	33
3.11	Šafránkův mlýn	34
3.12	Trenckova rokle.....	34
3.13	Údolí Chlébského potoka	35
4	VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI.....	36
5	POVĚSTI	42
5.1	O Pernštejnu.....	42
5.2	Pernštejnský tis	43
5.3	Trenckova rokle	44
6	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ REGIONÁLNÍ VLASTIVĚDY.....	45
6.1	Region.....	45
6.2	Mikroregion	45
6.3	Regionalismus.....	45
6.4	Regionální prvek.....	46
7	REGIONÁLNÍ TEMATIKA V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	47
7.1	Rámcový vzdělávací program.....	47
7.2	Klíčové kompetence	47
7.3	Vzdělávací oblasti.....	48
7.4	Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět	49
7.5	Průřezová témata.....	53

EMPIRICKÁ ČÁST

8	METODOLOGIE VÝZKUMU	55
8.1	Charakteristika výzkumného šetření.....	55
8.2	Výzkumné cíle	56
8.3	Stanovení předpokladů	56
8.4	Výzkumná metoda	57

8.5	Výzkumný vzorek:.....	60
8.6	Předvýzkum	61
8.7	Průběh výzkumného šetření.....	62
8.8	Charakteristika analýzy dat.....	63
9	VYHODNOCENÍ DIDAKTICKÝCH TESTŮ	64
9.1	Vyhodnocení jednotlivých položek	64
9.2	Vyhodnocení výsledků dívek a chlapců	76
9.3	Porovnání celkových výsledků testů v jednotlivých školách	78
10	OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ A SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	81
10.1	Platnost předpokladů	81
10.2	Shrnutí výzkumu a návrhy doporučení	83

PRAKTICKÁ ČÁST

11	CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍCH LISTŮ	86
	ZÁVĚR.....	87
	POUŽITÁ LITERATURA A OSTATNÍ ZDROJE	89
	Seznam použitých zkratk	95
	Seznam tabulek	96
	Seznam grafů	97
	Seznam obrázků.....	98
	Seznam příloh	99
	ANOTACE	124

*„Na břehu řeky Svratky kvete rozrazil,
na břehu řeky Svratky roste nízká tráva,
rád chodil jsem tam denně, koupal se a snil,
na břehu řeky Svratky kvete rozrazil
a voda je tu těžká, chladná, kalná, tmavá.*

*Jsou možná hezčí řeky, mají větší třpyt
než tento teskný břeh, než temná řeka Svratka,
a přec bych chtěl tu, matko, s tebou věčně žít,
jsou možná hezčí řeky, mají větší třpyt,
však ty jsi moje vlast, má vlast, má věčná matka.“*

Vítězslav Nezval

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je „Regionální vlastivěda a její využití na prvním stupni základní školy – Mikroregion Pernštejn“. Žiji v obci, která se nachází v tomto regionu, a jsem velmi hrdá, že jsem se narodila právě na tomto místě. Chtěla bych v této obci bydlet celý život. Ráda zjišťuji nové informace o svém rodném kraji. Domnívám se, že bohužel jsem jedna z mála ze své generace, která má takový vztah ke své obci. Na pedagogických praxích jsem zjistila, že mnoho žáků má velmi dobré znalosti o zahraničí, avšak o své rodné vesnici či městě už toho tolik nevědí. Nezbytnou součástí budování dobrého vztahu ke svému regionu je osvojování znalostí o daném místě. Rozhodla jsem se tedy, že svoji práci zaměřím na Mikroregion Pernštejn a zjistím, jestli mají žáci povědomí o svém regionu.

Cílem diplomové práce je shrnout základní informace o Mikroregionu Pernštejn, zjistit úroveň znalostí žáků o tomto regionu a vytvořit soubor pracovních listů, který by měl pomoci učitelům zařazovat do výuky regionální tematiku.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou, empirickou a praktickou.

Teoretická část mapuje Mikroregion Pernštejn, uvedu zejména základní informace o obcích, památkách a zajímavých místech nacházejících se v tomto regionu. V této části práce se dozvíme, které významné osobnosti v něm žily. Jsou zde vysvětleny základní pojmy regionální vlastivědy. Důležitou součástí teoretické části je přiblížení regionální tematiky v Rámcovém vzdělávacím programu, zejména se budeme zabývat vzdělávací oblastí *Člověk a jeho svět*.

Hlavním cílem empirické části je zjistit, jakou úroveň znalostí mají žáci 4. a 5. ročníků o Mikroregionu Pernštejn v základních školách nacházejících se v tomto regionu. Velmi mě zajímá, jestli existují rozdíly ve znalostech o svém regionu mezi žáky, kteří navštěvují malotřídní a plnoorganizovanou školu. Základní vzdělání jsem získala na obou typech těchto škol. Od prvního do pátého ročníku jsem navštěvovala malotřídní školu, od šestého do devátého ročníku jsem docházela do plnoorganizované školy. Chci zjistit, do jaké míry se školy regionálnímu tématu ve výuce věnují. Zvolila jsem pro výzkum metodu didaktického testu.

Praktická část obsahuje pracovní listy zaměřené na regionální tematiku. Pracovní listy mohou využít pedagogové nejen ve výuce vlastivědy, ale i v jiných vyučovacích hodinách.

Učivo o regionu by mělo být propojeno s každodenním životem žáků. Mělo by být zařazováno do výuky v rámci mezipředmětových vztahů. Jednou z klíčových osob, které předávají žákům informace o místě, kde žijí, je pedagog. Proto by si měli učitelé základních škol uvědomit, že zařazování regionální tematiky do vyučování je velmi důležité.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA MIKROREGIONU PERNŠTEJN

Osm obcí, které mají společné historické kořeny, se rozhodlo, že založí Mikroregion Pernštejn. Tyto obce se nacházejí na místě, které bylo osídlené již v raném středověku. Obydlení území se přisuzuje pánům z Medlova, kteří byli předci pověstných Pernštejnů. První písemná zmínka o regionu pochází z roku 1208, souvisí s obcí Doubravník. (Historie Mikroregionu Pernštejn, 2017 [online]).

V současnosti do Mikroregionu Pernštejn patří celkem 26 obcí a místních částí (viz kapitola č. 2). Mikroregion je nazván podle známého hradu Pernštejna, který se zde nachází.

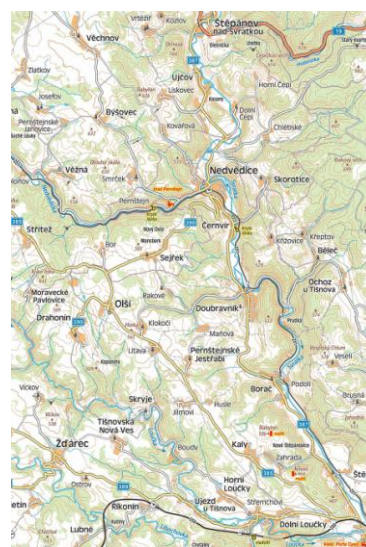
1.1 Geografie

Mikroregion leží na pomezí Jihomoravského kraje a Vysočiny.

Obr. č. 1 Mapa Mikroregionu Pernštejn

Zdroj: (Mapa regionu, 2017 [online])

Obr. č. 2 Mapa Mikroregionu Pernštejn

Zdroj: (Mapa regionu, 2017 [online])

Do Jihomoravského kraje patří tyto obce a jejich místní části: Černvír, Doubravník, Drahonín, Husle, Jilmoví, Klokočí, Křížovice, Litava, Maňová, Nedvědice, Olší, Pernštejn, Pernštejnské Jestřabí, Prudká, Rakové. Obce a místní části, které patří na Vysočinu, jsou tyto: Bor, Býšovec, Dolní Čepí, Horní Čepí, Chlébské, Kovářová, Lískovec, Sejřek, Skorotice, Smrček, Ujčov.

1.2 Přírodní podmínky

Krajina nacházející se v Mikroregionu Pernštejn je velmi rozmanitá, jsou v ní zastoupeny různé krajinné prvky. Řeky Svatka a Loučka proudí v hlubokých údolích regionu. Najdeme zde prudké a skalnaté svahy, říční nivy, stráně pokryté křovinami nebo lesy, pastviny, pole i místa dalekých rozhledů. Region je známý krásnou přírodou a čistým životním prostředím, a proto jej navštěvuje mnoho turistů. Nachází se v přírodním parku Svratecká hornatina. (Vyšlápněte si k nám!, [2010]).

Přírodní park Svratecká hornatina se rozkládá na území dvou krajů. Převážně se zde vyskytují listnaté lesy. Přírodním parkem protéká řeka Svatka. (Paulík, 2010).

Na území regionu se nachází několik přírodních rezervací a chráněných území. Jedná se o Sokolí skálu, Rezervaci Nad Horou, Údolí Chlébského potoka a Hrádky. (Vyšlápněte si k nám!, [2010]).

Je zde několik zajímavých území: Trenckova rokle, Bozinka, Hraběňčina vyhlídka, Milíře, Žleb a Mariino loubí. (Příroda, 2017 [online]).

V regionu najdeme množství chráněných vzácných druhů rostlin. Na jaře můžeme v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka spatřit mnoho bílých květů bledule jarní. Na Sokolí skále u Prudké můžeme obdivovat tařici skalní. Vyskytují se zde například brambořík evropský, lilie zlatohlavá, hořec brvitý a různé druhy vstavačů. V hlubokých lesích lze najít velké množství hub. (Vyšlápněte si k nám!, [2010]).

Na území Mikroregionu Pernštejn můžeme pozorovat zajímavé živočichy. Vyskytují se zde chráněný výr, krkavec, skorec nebo například ledňáček. V řece Svatce žijí pstruzi a lipani. Lze zde spatřit mnoho chráněných druhů brouků a motýlů. (Vyšlápněte si k nám!, [2010]).

Většina území regionu se nachází na Českomoravské vrchovině (dříve Českomoravská vysočina), kterou tvoří krystalické břidlice a hlubinné vyvřeliny. (Šmarda, 1939).

Geologické složení území regionu je mnohotvárné, půda se využívá hospodářsky. U Horního Čepí se těžilo stříbro a barevné kovy. V okolí Olší a Drahonína se těžila uranová a železná ruda. Některé kostely, řada pomníků a křížů byly postaveny z bílého nedvědicického mramoru, který se zde těžil. V okolí Nedvědice a Drahonína se objevují mineralogické lokality, ve kterých najdeme množství minerálů. (Vyšlápněte si k nám!, [2010]).

1.3 Vodstvo

Mikroregionem protékají dvě významné řeky – řeka Svratka a Loučka, a tvoří tak dynamickou složku přírodní scenérie.

Svratka

Významná moravská řeka Svratka je dlouhá 173 km. Pramení na Křivém javoru nedaleko Žákovy hory ve Žďárských vrších. Mezi strmými vrchy tvoří jedinečnou údolní scenérii. Krajina v okolí Svratky je zahrnuta do Přírodního parku Svratecká hornatina. (Lacina, Fic, 2004).

„Údolí Svratky je velmi malebné. Místy je lemováno po obou březích lesy, jinde vysoko strmí rulové ostrožny skalní. Na svém toku máji četné hrady a zámky a pohání mnohé mlýny a továrny.“ (Šmarda, 1939, s. 8). Svratka přibírá mnoho přítoků a vlévá se do Dyje. (Šmarda, 1939). Mezi nejvýznamnější přítoky Svratky, které se nacházejí v Mikroregionu Pernštejn, patří Nedvědička a Loučka.

Loučka

Řeka pramení u Nového města na Moravě. V horním toku se nazývá Bobrůvka. Je přítokem Svratky a vlévá se do ní u obce Předklášteří. (Šmarda, 1939).

1.4 Průmysl

Řadu let byl v regionu velmi důležitý důlní průmysl – těžba uranové rudy, která v současnosti končí. Postupně je tato těžba utlumována, a region nachází své možnosti v jiných průmyslových oborech, v zemědělství a turistice. Je zde množství drobných strojírenských a stavebních firem a živnostníků, kteří své výrobky dodávají místním odběratelům nebo větším firmám mimo region. Například v městysi Doubravník se nachází minipivovar, v Nedvědici se vyrábějí speciální pohony pro jízdní kola, v regionu jsou dvě kovářství atd.

V historických dobách (až do začátku minulého století) se zdejší obyvatelé věnovali chovu hospodářských zvířat, zejména koz, pálili dřevěné uhlí, zabývali se těžbou vzácných kovů a mramoru. Ve 20. století se v regionu začala významně rozvíjet další průmyslová odvětví, zvláště papírenský, strojírenský a textilní průmysl.

2 OBCE MIKROREGIONU PERNŠTEJN

Do Mikroregionu Pernštejn patří 26 obcí a místních částí.

2.1 Býšovec

Býšovec

První písemná zpráva o obci se dokládá v roce 1350. Nachází se zde kaple se zvoničkou. Naproti obecnímu úřadu byl umístěn mramorový kříž z roku 1882 a památník, který byl věnován umučenému Františku Pokornému. Na území obce byla postavena myslivecká stělnice. V 19. století se v okolí Býšovce těžila železná ruda. Od roku 1990 je Býšovec samostatnou obcí. (Jurman, 1998).

Smrček

Smrček je místní částí Býšovce. Vavřinec (nazývaný Smrčka) koupil roku 1353 na místě obce půl lánu. Stojí zde kaple, která byla postavena v roce 1938. Vedle kaple je umístěn mramorový kříž z roku 1891 a opodál byl postaven pomník věnovaný obětem války. Nedaleko Smrčku se nachází naleziště opálů. Dříve se zde těžil mramor, živec, hadec a magnezit. Lom u Smrčku se nazýval Hradní lom, odtud byl dodáván mramor na stavbu hradu Pernštejn. (Jurman, 1998).

2.2 Černvír

Černvír je jednou z nejstarších obcí, které se nacházejí na východním svahu Českomoravské vrchoviny. Tato vesnice leží v údolí řeky Svratky. První zmínka o Černvíru je z roku 1285. Obec dostala název podle víru na „černé řece“ nazývajícím se Švarcava (Svratka), tento vír se tu rozrážel o skálu. (Doleček, [2006]).

V této obci nalezneme kostel Nanebevzetí Panny Marie, který je obklopen starobylým hřbitovem ohrazeným kamennou zdí. Před kostelem stojí železný kříž z roku 1865, který Černvíru daroval hrabě Vladimír Mitrovský. Ve středu obce je postaven mramorový kříž, který v roce 1908 dali postavit manželé Dufkovi. Mezi další významné památky patří krytý

dřevěný most přes řeku Svratku a areál usedlosti č. p. 2, který se nachází u silnice do Nedvědice naproti kostelu. V roce 1934 byl vystavěn v Černvíru pomník, který zhotovil místní kamenosochař Jan Jakeš. Pomník byl věnován osmi obětem první světové války a později na něj přibyla jména obětí druhé světové války. Je umístěn na vyvýšeném místě uprostřed obce. Do Černvíru zčásti zasahuje přírodní rezervace Nad Horou. (Fic, Zacpal, 1999).

2.3 Doubravník

Doubravník

Obec se rozprostírá v táhlém údolí na obou březích Svratky. V Doubravníku se nachází pozdně gotický mramorový kostel, který patří mezi nejkrásnější chrámy na Moravě. (Šmarda, 1939).

První zmínky o Doubravníku pocházejí z roku 1208, kdy v této obci již stál kostel. Doubravník tedy patří k nejstarším obcím na Moravě. Štěpán z Medlova založil ve 13. století v tomto městysi klášter sester augustiánek. (Očadlík In Pernštýn a poříčí Svratky, 1903).

První zmínku o klášteře sv. Kříže představuje listina vydaná papežem Řehořem IX. z roku 1231, kdy v této obci již existoval kostel sv. Františka. Klášterní instituce v Doubravníku trvala přibližně 200 let. Doubravnickému klášteru se přisuzuje podíl na založení vesnice Křížovice, která ve svém názvu odráží zasvěcení klášterního kostela. Kolem poloviny 13. století byl kostel sv. Františka nahrazen kostelem sv. Kříže. (Sadílek In Doubravník v dějinách, 2008).

Současný kostel Povýšení sv. Kříže je v pořadí třetím v Doubravníku, pochází z roku 1535. V kostele se nachází hrobka Pernštejnů: „*Páni z Pernštejna měli odevždy velmi pěkný poměr k městečku Doubravníku jistě již z toho důvodu, že v klášteře bylo pohřebiště jejich rodu.*“ (Mazáč, Bukal, 1972, s. 48). Vypráví se, že hrobka byla vyloupena Švédy v roce 1645, když obléhali hrad Pernštejn. (Mazáč, Bukal, 1972).

Náměstí městyse tvoří pravidelný obdélník s kašnou uprostřed. Na náměstí stojí socha sv. Šebestiána a socha sv. Jana. (Oharek, 1923). Tyto sochy jsou dílem brněnského sochaře Ondřeje Schweigla. Pomník na náměstí je věnovaný obětem druhé světové války, zhotovil jej

akademický sochař Zdeněk Macháček z Křížovic. Od roku 1895 se zde vysazovaly lipové aleje. Definitivní úpravy náměstí byly provedeny podle návrhu prof. Ing. arch. Bohuslava Fuchse v roce 1949. (Doleček, [2006]).

Školní budovu nechal postavit v roce 1728 hrabě Stockhammer, od roku 1903 byla škola přemístěna do nové budovy na jižní straně náměstí. V někdejší staré škole sídlí od roku 2001 Obecní úřad Doubravník. (Doleček, [2006]).

V roce 1955 zde byla vyhlášena Městská památková zóna, do které patří několik kulturních památek. Mezi tyto památky patří již zmíněný kostel Povýšení sv. Kříže, kaple sv. Máří Magdaleny nacházející se na kopci nazývaném Bozinka, kaple sv. Anny, mlýn, starobylé lidové stavení a historicky cenné domy umístěné na náměstí. (Doleček, [2006]).

Radnice na náměstí pochází ze 17. století, roku 1850 byla přestavěna. V minulosti v jejím dvoře býval pivovar, nyní je v přízemí budovy pohostinství. V městysi se nachází Koldova vila, která byla postavena v roce 1912 podnikatelem Felixem Závojským. Od roku 1975 stojí na náměstí pomník věnovaný obětem boje proti fašismu, zhotovil jej sochař Zdeněk Macháček. Na kopci nad Doubravníkem stojí boží muka. (Fic, Zaccal, 1999).

Křížovice

Místní část Křížovice je součástí Doubravníku od roku 1971. V současnosti se v této obci nacházejí převážně rekreační chalupy. Na návsi stojí kaple sv. Cyrila a Metoděje, vedle kapličky je umístěn železný kříž z roku 1868. V dolní části obce se nachází budova bývalé školy z roku 1900. Nedaleko Křížovic se rozprostírá vrch Vinohrady, ze kterého je krásný výhled na protější kopce a do údolí Svratky. (Jurman, 1998).

V Křížovicích je umístěna Galerie z ruky. Nejen galerie, ale i krásná panenská příroda v okolí této vesnice láká turisty, a proto jsou Křížovice často navštěvovány veřejností.

Prudká

„Lokalita dostala název od prudkého toku řeky Svratky, která si zde prorazila cestu rulovými skalami. Jejich mohutnost vyniká v zimním období, kdy je stromy nekryjí listím.“ (Jurman, 1998, s. 147).

V obci byly v provozu do roku 1866 objekty starých hamrů, avšak v roce 1867 vyhořely. Roku 1872 byly objekty hamrů přestavěny na papírnu. (Jurman, 1998). Prudká, dříve nazývaná Hamry, je místní částí Doubravníku od roku 1960. V této vesnici se nacházejí hájovna, mlýn, papírna se třemi domky a rekreační středisko. Přes řeku Svratku vede státem chráněná kulturní památka – dřevěná krytá lávka. V blízkosti železniční stanice Prudká je umístěn jediný tunel na trati Tišnov-Nové Město na Moravě. (Fic, Zaccpal, 1999) Nedaleko Prudké se nachází chráněné území Sokolí skála.

2.4 Drahonín

Obec Drahonín se poprvé uvádí v písemných pramenech v roce 1353, ale jiné písemné prameny uvádějí vznik vesnice přibližně o 150 let dříve. (Fic, 2003). „*Za nejstarší zmínku o Drahonínu je považován zápis jeho jména Dragnik na falzu hlásícím se k roku 1208. Podle listiny vzniklé asi v období let 1240-1250 vyměnil pravděpodobně již v roce 1208 Štěpán z Medlova s olomouckým biskupem Robertem své Tuřany a Petrovice za Doubravník, Drahonín (Dragnik) a popluží v Dřevnovicích.*“ (Svoboda In Dějiny Drahonína, 2003, s. 7).

Na návsi se nachází kaple Krista Krále, poblíž této kaple stojí kříž z narůžovělého mramoru. Kaple i kříž pocházejí z roku 1935. Na katastru této vesnice je umístěný další mramorový kříž a dva dřevěné kříže. Uvnitř kaple je umístěna pamětní deska, která je věnována obětem 1. světové války. (Fic, Zaccpal, 1999).

Hynek Jurman (1998, s. 71) uvádí: „*V okolí Drahonína se těžila uranová ruda a rozhrnuté haldy pod vsí jsou osázeny borovicemi. Počátkem 20. st. se zde těžilo malé, ale bohaté ložisko chromitu jako jediné ložisko u nás.*“

Nedaleko Drahonína se nachází Šafránkův mlýn, zřícenina hradu Košíkov a Trenckova rokle, která je často navštěvována turisty.

2.5 Nedvědice

Nedvědice

První zmínka o městysi Nedvědici pochází z roku 1350. Nedvědice je od roku 1483 uváděna jako městečko. Leží na soutoku řeky Svatky s říčkou Nedvědičkou. O názvu obce vypráví pověst o medvědici, která odnesla uhlířovi syna, protože jí unesl mládě. Významnou památku nacházející se v blízkosti městečka představuje starobylý hrad Pernštejn. Přestože se Nedvědice nacházela v blízkosti hradu, nebyla správním centrem, tím byla obec Doubravník s klášteřem. (Cisár, 2013).

Nedvědice byla původně podhradím hradu Pernštejna, se kterým vždy sdílela své osudy. V minulosti se v městysi nacházel panský lihovar, mydlárna, přádelna na vlnu a bělidlo. Původní kostel i s farou zanikl v husitských válkách. Obec postavila roku 1520 nový kostel, který byl v roce 1727 zbořen. Na jeho místě byl postaven další kostel. Fara byla zbudována v roce 1784. (Očadlík In Pernštýn a poříčí Svatky, 1903).

Uprostřed Nedvědice je postaven kostel sv. Kunhuty, který byl vybudován v roce 1727. Škola v Nedvědici vznikla v roce 1627. Dnes se vyučuje v komplexu tří budov. (Doleček, [2006]).

Nedaleko Nedvědice stávala, dnes již zaniklá, ves Klečany. První zmínka o Klečanech pochází z roku 1309 a zánik se datuje po roce 1621. V roce 1921 byla v městysi založena továrna Radiomotor – dnes je firma nazvána MEZ Nedvědice. (Fic, Zacpal, 1999).

Vypráví se, že boží muka u současného hřbitova a u cesty k Pernštejnu označují hromadné hroby z dob cholery a moru. V obci se nachází pomník obětí první světové války, který byl zbudován v roce 1925 podle návrhu akademického sochaře Josefa Axmana, který spolupracoval se sochařem Josefem Žákem. Patří k nejlepším dílům vyrobeným z nedvědičského mramoru. K pomníku byla přidána pamětní deska, na které jsou jména obětí druhé světové války. Před obchodním domem je umístěna bronzová socha, která byla objevena roku 1989. (Fic, Zacpal, 1999).

V obci byla v minulosti továrna na hedvábí, která byla založena Josefem Filipim roku 1806, od roku 1884 byla v provozu továrna na látky. Nacházely se zde dva mlýny na obilí. V obci je velký rybník, který patří k největším rybníkům v okolí. V blízkosti Nedvědice se

těžil mramor, pojednává o tom zpráva z roku 1582. (Cisár, 2013). Těžba v mramorových dolech je datována od 13. století. Dnes se mramor těží jen výjimečně. Při stavbě hradu Pernštejna a kostela v Doubravníku se využívalo nedvědického mramoru. Ve středověku se v okolí městečka těžila stříbrná ruda a docházelo k rozvoji hutnictví. (Fic, Zacpal, 1999).

U Nedvědice se rozkládá přírodní rezervace Nad Horou. Rostou zde smíšené a listnaté porosty nacházející se na příkrých a skalnatých svazích s bylinným podrostem. (Jurman, 1998).

V současnosti je městys Nedvědice navštěvován velkým množstvím turistů. Nachází se zde mnoho restaurací a několik hotelů.

Pernštejn

Vesnice Pernštejn vznikla v 18. století, místní částí Nedvědice je od roku 1960. Vesnice se nazývá totožně jako hrad ležící nad obcí. V minulosti se zde nacházel mlýn s pilou, pivovar, palírna a bělidlo. Nedaleko obce se těžila železná ruda. Osmiboký altánek, který je pokrytý šindelem, patří k památkám této obce. V současnosti je velmi poškozen. Významnou památkou Pernštejna je krytý most z 19. století vedený přes říčku Nedvědičku. Při cestě k hradu stojí železný kříž z roku 1865. (Jurman, 1998).

2.6 Olší

Olší

Obec vznikla na místě, kde hojně rostly olše. V roce 1285 patřila Demetru z Bukové, který v tomto roce věnoval patronátní právo kostela v Olší doubravnickému klášteru. Tato vesnice přešla v polovině 14. století k panství meziříčskému a poté k tišnovskému klášteru. Obecní úřad v Olší spravuje tři další obce, které nemají vlastní samosprávu. Jedná se o tyto místní části: Litavu, Rakové a Klokočí. (Doleček, [2006]).

Nejvýznamější památkou vesnice Olší je kostel sv. Jiří. Před kostelem se nachází mramorový kříž z roku 1890. (Doleček, 2016).

Hynek Jurman (1998) uvádí, že v okolí Olší se od roku 1959 do roku 1989 těžila uranová ruda.

Litava

Ve 14. století měl zde rod Vojnů z Litavy tvrz. V této vesnici je zachován bývalý barokní zájezdní hostinec z roku 1734, který je kulturní památkou. Na Litavě se nachází pomník věnovaný obětem první světové války. Ve vesnici na návsi stojí kaple. (Jurman, 1998).

Kaple v Litavě je zasvěcena sv. Anně. Nad jejím vchodem je v zaskleném výklenku uložena malá soška Piety. U kapličky se nachází mramorový kříž z roku 1901. (Fic, Zacpal, 1999).

Klokočí

Název obce Klokočí vznikl od keře, který na tomto místě hojně rozkvétal naružovělými květy. Z plodů klokoče se vyráběly růžence. V této obci se nacházejí na návsi kaple, mramorový kříž a pomník. (Doleček, [2006]).

Kolem roku 1850 se nedaleko Klokočí dolovala železná ruda pro železárný ve Štěpánově nad Svratkou. (Fic, Zacpal, 1999).

Rakové

Rakové dostalo název podle velkého množství raků v potoce Rakovci. Na návsi se nachází kaplička sv. Anny s dřevěnou vížkou. Mramorový kříž v této vesnici pochází z roku 1870. (Doleček, [2006]).

2.7 Pernštejnské Jestřabí

Pernštejnské Jestřabí

Husle, Jilmoví a Maňová jsou místními částmi Pernštejnského Jestřabí. První zmínka o obci pochází z roku 1364. Nachází se zde kaple Panny Marie Růžencové. (Doleček, 2016).

Husle

Malá vesnice je poprvé zmíněna v roce 1364. Většina domů v Huslích je využívána k víkendovým pobytům. V obci se nachází železný kříž z roku 1855, je umístěný pod třemi

lípami. Na rozcestí před vesnicí stojí mramorový kříž připomínající smrt Stanislava Synka, kterého v roce 1927 na tomto místě zabil blesk. (Jurman, 1998).

Jilmoví

V Jilmoví byla postavena v roce 1830 kaple sv. Anny. Za obcí se nachází mezi dvěma lípami dřevěný kříž z roku 1908. Za jednou z těchto lip stojí kříž z mramoru, který byl na toto místo přenesen později. Na okraji obce je umístěn mramorový kříž z roku 1920. Je zbudován na pískovcovém podstavci, kolem něj je ohrádka. (Fic, Zacpal, 1999).

Maňová

Na návsi je postavena mezi dvěma lípami oplocená kaplička, která je zasvěcena Panně Marii Sedmibolestné. Vedle kaple stojí mramorový kříž z roku 1871. Nedaleko Maňové se nachází boží muka. (Fic, Zacpal, 1999).

2.8 Sejřek

První písemná zpráva o Sejřku je datována k roku 1350. Historie obce byla spojena s pernštejnským panstvím. Kaple sv. Anny nahradila v roce 1876 zchátralou zvoničku. Vedle kaple stojí mramorový kříž pocházející z roku 1870. Okolí obce je zajímavé výskytem skarnové železné rudy. Při geologickém průzkumu, který byl proveden v okolí Sejřku v souvislosti s těžbou uranových rud, bylo u obce objeveno ložisko mramoru. (Minaříková, 2010).

V roce 1803 byla založena osada Mansberk. Tehdejší majitelka pernštejnského panství Josefina Schröfflová z Mansberka dala několika panským dělníkům půdu k vystavění domů a stavbou těchto domů došlo k založení kolonie Nový Dvůr. Domy stály v jedné řadě a kolem nich byla hospodářská stavení. Od roku 1822 je Nový Dvůr nazván podle zakladatelky jménem Mansberk. (Oharek, 1923).

U cesty ze Sejřku do Olší stojí mezi dvěma lípami památný železný kříž z roku 1895, je nazýván křížem hasičským. Při cestě do vesnice Rakové je zbudován mramorový smírčí kámen, který připomíná tragickou smrt dvou stříhaček ovcí. (Doleček, 2016).

V Sejřku se nachází pomník z roku 1998, který byl zbudován z důvodu stého výročí založení hasičského sboru. Nahradil původní pomník pocházející z roku 1928. Malebná příroda v okolí Sejřku bývá využívána zejména k pěší turistice. Od roku 1999 je v této vesnici v provozu terapeutická farma pro léčbu drogově závislých. (Trojan, 2008).

Bor

Vesnice Bor je místní částí Sejřku od roku 1990. Kaple Panny Marie byla nově vybudována a vysvěcena v roce 1998. Stojí uprostřed obce v blízkosti místa, kde byla v minulosti umístěna původní kaple, která byla pro zchátralý stav odstraněna. Nedaleko Boru se nacházejí místa s krásným výhledem do krajiny. (Paměťhodnosti, 2017 [online]).

2.9 Skorotice

Skorotice

Obec je poprvé zmíněna v historických spisech v roce 1309. Skorotice jsou od roku 1994 samostatnou obcí. (Jurman, 1998).

Náves vesnice vytváří pravidelný obdélník, kde stojí kaple a budova někdejší staré školy, která byla postavena roku 1895. Nedaleko kaple a školy je umístěn mramorový pomník před lípou Svobody, který pochází z roku 1918. V obci stojí další pomník – z bílého mramoru v podobě jehlanu, na kterém je uvedeno deset jmen obětí první světové války. Byl pravděpodobně vyroben kolem roku 1925 v Nedvědici. V roce 1985 byla k tomuto pomníku položena mramorová deska se dvěma jmény obětí druhé světové války. Poblíž Skorotic ležela, dnes již zaniklá vesnice Přibyslavice. Podle nalezených zlomků keramiky a železných předmětů je vznik této vesnice datován do 13. století a zánik do první poloviny 15. století. (Fic, Zaccal, 1999).

Nejvýznamnější památkou je kaple Panny Marie, která je zbudována na návsi. Vedle kaple stojí kamenný kříž. Skorotice jsou pověstné krásnou přírodou, vedou tudy značené turistické trasy. Nedaleko Skorotic se rozprostírá přírodní rezervace nazývaná Hrádky, která tvoří skalní město s hříbovitými i deskovými balvany a kameny. Jihozápadní část obce je součástí další přírodní rezervace Nad Horou. (Doleček, 2016).

Chlébské

Chlébské se poprvé připomíná roku 1351, od roku 1994 je místní částí obce Skorotice. Dělí se na dvě části: Horní Chlébské a Dolní Chlébské. Ve vesnici se nachází kaple sv. Jana Křtitele, která byla zbudována roku 1872. Nedaleko obce stojí železný kříž na vysokém podstavci. (Jurman, 1998).

V obci se nachází vodní mlýn s pilou a rybníkem. Tato kulturní památka byla postavená před rokem 1630 a přestavěna v roce 1883. V současnosti je ve velmi špatném stavu. Dalšími státem chráněnými památkami jsou domy č. 2 a č. 6, které pocházejí z 19. století. V obci se dále nachází mramorový pomník věnovaný obětem 1. světové války, který stojí před bývalou školou. V katastrálním území obce se rozkládá přírodní památka Údolí Chlébského potoka, kde se významně vyskytuje bledule jarní. (Fic, Zaccal, 1999).

2.10 Ujčov

Ujčov

První písemná zpráva o Ujčově je z roku 1360. Významnou památku v obci představuje kaple, která byla zasvěcena sv. Františkovi z Assisi. V obci se nacházejí železný kříž vyrobený v roce 1930, boží muka a mramorový pomník, který připomíná oběti druhé světové války. Pro vyžití občanů je zde kulturní dům a sportovní areál s fotbalovými hřišti a tenisovým kurtem. Krajinu v okolí obce pokrývají hluboká a zalesněná údolí. V obci se v minulosti těžil mramor. Poblíž Ujčova se rozprostírá přírodní rezervace Ochoza. (Trojan, 2008).

S obcí je spojena osada Kasán, která vznikla v roce 1803. Rybník, který má stejné jméno jako osada, byl na tomto místě již v 16. století, rybáři v něm loví dodnes. Pod Kasánským kopcem stojí pomník vyrobený z mramoru a boží muka, která zobrazuje sv. Floriána a Antonína. Obojí zhotovil místní kameník František Paulus. Pod zmíněným kopcem se dále nachází dvůr Bořínov ležící na místě bývalé vesnice Bořihněvu, která je zde doložena v roce 1235. (Jurman, 1998).

Místními částmi Ujčova jsou Dolní Čepí, Horní Čepí, Kovářová a Lískovec.

Dolní Čepí

Osídlení Dolního Čepí patří zřejmě k nejstarším v regionu, avšak první zpráva o něm se datuje až k roku 1356. Vesnice od roku 1496 patřila pánům z Pernštejna. V obci se nachází kostel sv. Václava. František Paulus, místní kameník, zhotovil pomník padlým, stojící v Dolním Čepí, který zobrazuje postavu ozbrojeného vojína. U břehu Svratky je naleziště chráněné kapradiny pérovníku pštrošího. Nedaleko obce se rozprostírá přírodní památka Křížník, kde rostou tři druhy chráněných vstavačů. (Jurman, 1998).

Horní Čepí

Nejstarší zpráva o vesnici pochází z roku 1360. Horní Čepí bylo v letech 1850 – 1960 součástí Dolního Čepí. Nyní je místní částí obce Ujčov. V obci se zachoval mramorový kříž z roku 1892 a další mramorový kříž, který připomíná smrt bleskem Josefy Pavelkové v roce 1916. U Horního Čepí se těžilo stříbro, ale kvůli silným přívalům vody bylo ložisko drahého kovu v roce 1769 opuštěno. V blízkosti obce se nachází přírodní rezervace Čepičkův vršek, kde rostou bučiny a měsíčnice vytrvalá. (Jurman, 1998).

Horní Čepí je známé především kvůli partyzánské skupině Jermak, která se zde skrývala za druhé světové války. Na rozcestí mezi obcemi Horní Čepí a Chlébské je vybudován památník připomínající tuto událost. (Bystřicko, 1996).

Kovářová

Vesnice Kovářová je poprvé zmiňována v roce 1437, kdy byla součástí perněšejnského panství. Kovářová patřila od roku 1960 k Ujčovu, v letech 1980 – 1990 spadala pod správu Nedvědice. Od roku 1990 je opět místní částí obce Ujčov. (Jurman, 1998).

V obci se nachází kaple sv. Cyrila a Metoděje, u které stojí železný kříž z roku 1867. Podobný kříž byl vystaven v roce 1901 pod vesnicí a další kříž, který byl vyroben z mramoru v roce 1903, se nachází nad Kovářovou, kde je krásný výhled do údolí řeky Svratky. V blízkosti obce se nachází lyžařský vlek. V okolí Kovářové se nacházejí různé minerály, v roce 1924 byl na návrší u této vesnice nalezen cínovec s vysokým obsahem cínu. (Jurman, 1998).

Lískovec

První písemná zmínka pochází z roku 1371, kdy Jimram z Pernštejna daroval vesnici Lískovec doubravnickému klášteru. Avšak po husitských válkách připadl pánům z Pernštejna. (Doleček, 2016).

Lískovec je od roku 1960 místní částí Ujčova. Na návsi se nacházejí kaplička a železný kříž z roku 1904. Z někdejší budovy školy vznikl kulturní dům, nad kterým stojí mramorový kříž z roku 1881. V blízkosti tohoto kříže byl vystavěn památník obětem 1. světové války. Západně od obce se rozprostírá vrch Babylon, kde je nejen krásný výhled do údolí řeky Svratky, ale je možné dohlédnout až k městu Brnu. (Jurman, 1998).

3 VÝZNAMNÉ KULTURNÍ PAMÁTKY A ZAJÍMAVÁ MÍSTA

3.1 Dřevěný krytý most

Dřevěný krytý most v Černvíru patří mezi nejstarší mosty na Moravě. Pochází z roku 1718. Je 32 metrů dlouhý a jeho šířka dosahuje 2,6 metrů. Má věšadlovou konstrukci a je krytý šindelovou střechou. Most byl postaven z jedle a částečně z dubu. Byl využíván až do roku 1954, kdy byl nahrazen provizorním železným mostem a od roku 1980 je doprava vedena přes most betonový, který je postaven vedle starého dřevěného mostu. (Jurman, 1998).

Obr. č. 3 Dřevěný krytý most v Černvíru

Zdroj: (Fotogalerie: Černvív, 2017 [online])

3.2 Galerie z ruky

Galerie z ruky se nachází v Křížovicích. Tato vesnice se rozprostírá v krásné krajině uprostřed lesů. Majitelka galerie pořádá koncerty, hudebně literární „podvečery“ a autorské výstavy, které bývají při vernisážích doprovázeny koncertem. V galerii jsou vystaveny obrazy, sochy, skleněné objekty, grafiky, šperky, hedvábné šátky, kabelky a keramika. (O galerii, 2016 [online]).

Majitelkou galerie je Stanislava Macháčková – Klapková, manželka sochaře Zdeňka Macháčka. (Fic, Zacpal, 1999).

Obr. č. 4 Galerie z ruky

Zdroj: (Fotogalerie: fotogalerie 2009. Galerie z ruky, 2017 [online])

3.3 Hrad Pernštejn

Pernštejn patří k nejlépe dochovaným středověkým hradům u nás. Vyznačuje se goticko-renesanční architekturou. Pochází ze 13. století. Není známo, kdo je jeho tvůrcem, ale jeho osudy pravděpodobně souvisí se šlechtickým rodem Pernštejnů. Páni z Pernštejna patřili k nejvýznamnějším a nejmocnějším rodům tehdejšího království. Název má odvozený od německého „Barenstein“, což znamená v překladu Medvědí hrad. (Langerová, 2004).

Pernštejnové pocházeli z Medlova, který se nachází v Jihomoravském kraji. Prvním předkem rodu byl Štěpán z Medlova. Rod „erbu zubří hlavy“ získal v průběhu několika desetiletí velké území - dominium. (Cisár, 2012).

Pernštejnové vlastnili hrad až do roku 1596, kdy jej museli kvůli dluhům prodat. Naštěstí další majitelé do starobylé podoby významně nezasahovali. Hrad si zachoval vzhled, který získal při přestavbách v 15. století a v první polovině 16. století. (David, Soukup, 2012).

Hrad měl mnoho majitelů a prošel několika přestavbami. Během třicetileté války se jej snažili dobýt Švédové, avšak dobývání bylo neúspěšné. (Paulík, 2010).

Pernštejn bývá nazýván „mramorovým hradem“, svědčí o tehdejším vyspělém stavebnictví. Stojí na skalnatém návrší ohraničeném cestami z Nedvědice do Věžné a do Bystřice nad Pernštejnem. (Kudělka, 1954).

Byl postaven na místě, které napomohlo k nedobytnosti hradu. O počátcích pernštejnského rodu a hradu byla napsána pověst O Pernštejnu (viz kapitola č. 5). Pověst zřejmě vznikla v okolí hradu a páni z Pernštejna ji přejali. (Hosák, 1981).

Posledními soukromými majiteli hradu byli Mitrovští. V roce 2005 shořela hradní sýpka s depozitářem, ve kterém se nacházelo zhruba 700 historických předmětů velké hodnoty. (Toušlová, Podhorský, Maršál, 2006).

Hrad často navštěvují filmaři, především tvůrci pohádek. Na svahu pod hradem roste památný tis, který je údajně starý již 1000 let. Jedná se o jeden z nejstarších stromů u nás. Váže se k němu pověst Pernštejnský tis (viz kapitola č. 5). Hrad Pernštejn se řadí mezi nejhodnotnější památky v České republice. (David, Soukup, 2012).

Obr. č. 5 Erb pánů z Pernštejna

Zdroj: (Přehledy šlechtických erbů [online])

Obr. č. 6 Hrad Pernštejn

Zdroj: (Mramorový hrad Pernštejn, 2007 [online])

3.4 Kaple sv. Máří Magdaleny

Barokní kaple pochází z přelomu 17. a 18. století. Je možné, že na jejím místě původně stála románská rotunda. (Jurman, 1998).

Kaple v Doubravníku se nachází na kopci zvaném Bozinka. V minulosti byla zapálena bleskem a dlouho byla zříceninou. Roku 1897 byla obnovena. (Mazáč, Bukal, 1972).

Na oltáři se nachází obraz, na kterém je zobrazeno, jak Máří Magdalena smáčí slzami Kristovy nohy. Ke kapli se každý rok pořádá pouť. Před kaplí stojí nízký mramorový kříž, který byl zbudován ze sbírky občanů v roce 1880. (Fic, Zacpal, 1999).

3.5 Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Kostel Nanebevzetí Panny Marie se nachází v obci Černvír. Patří mezi významné stavební památky v České republice.

Byl postaven v první polovině 13. století. Jedná se o prostornou jednolodní stavbu s pravoúhlým presbytářem s bočními polokruhovými apsidami. Uvnitř kostela se nacházejí staré fresky, které zobrazují epizody ze života Krista. Tyto fresky byly objeveny v roce 1969. Barokní oltář pochází ze zaniklého jihomoravského Mušova. V kostele je zavěšený zvon z roku 1638, na kterém jsou reliéfy znaků pánů z Pernštejna. (Fic, Zecpal, 1999).

Obr. č. 7 Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Černvíru

Zdroj: (Fotogalerie: Černvív, 2017 [online])

3.6 Kostel Povýšení sv. Kříže

Současný doubravnický kostel Povýšení sv. Kříže začali stavět Pernštejnové v roce 1535. Vysvěcení chrámu olomouckým biskupem Stanislavem Pavlovským proběhlo roku 1583. V kostele se nachází hrobka pánů z Pernštejna a pod hlavní lodí doubravnického kostela je umístěna tzv. lichtenštejnská hrobka, které se začalo říkat kněžská. (Sedláčková In Doubravník a Výmolovy varhany, 2014).

Kostel v Doubravníku je nádhernou trojlodní stavbou vybudovanou z pernštejnského mramoru. Kostel je postaven v pozdně gotickém slohu. Kazatelna, portál, zábradlí před kněžištěm a kůr jsou provedeny ve slohu renesančním a oltáře, lavice a věž jsou ve slohu barokním. Krásná mramorová křtitelnice pochází z roku 1601. Na mramorových sloupech a krakorcích se nachází erb pánů z Pernštejna a spřízněných rodů. Hlavní oltář je dílem slavného brněnského sochaře a architekta Ondřeje Schweigla. Zdobí jej obraz Nalezení

sv. Kříže, který zhotovil vynikající vídeňský malíř Maulpertsche. Tento obraz nahradil starší obraz od malíře Spiesse pocházející z roku 1673, který je nyní umístěn v chrámové předsíni. U oltáře jsou umístěny sochy sv. Petra, sv. Máří Magdaleny, sv. Pavla a sv. Veroniky. Oltáře, které se nacházejí po stranách kostela, jsou také dílem Schweiglovým. Tyto oltáře jsou zasvěcené sv. Barboře a sv. Josefovi. Sochu ukřižovaného Krista zhotovil sochař Josef Břenek. Ing. Osvald Životský daroval kostelu dvě malovaná okna vedle hlavního oltáře. Na oltáři kaple v hrobce je umístěna socha Krista z roku 1866, která byla vytvořena pražským sochařem Emanuele Maxem. Na věži kostela se v minulosti nacházelo pět zvonů. (Mazáč, Bukal, 1972). Nyní jsou ve zvonovém patře věže umístěné dva hlavní zvony a na schodišti věže jeden malý „umíráček“.

Dřevořezba křížové cesty je získána ze zaniklého kostela v Mušově. V kostele se nacházejí varhany, které patří k nejlepším nástrojům v České republice. (Jurman, 1998). Varhany pocházejí z roku 1760, zhotovil je varhanář Jan Výmola. V letech 2006 až 2013 byly restaurovány. (Král In Doubravník a Výmolovy varhany, 2014).

Obr. č. 8 Kostel Povýšení sv. Kříže v Doubravníku

Zdroj: (Fotogalerie: Doubravník, 2017 [online])

3.7 Kostel sv. Jiří

Kostel v Olší pochází z 15. století. Tvoří jednodlní budovu s hranolovou věží. Nynější podoba kostela je výsledkem přestaveb, které se uskutečnily v minulých letech. Generální oprava proběhla v roce 1997. Z původního hřbitova, který se nacházel okolo kostela, se do současné doby uchovala hřbitovní zeď a náhrobek z hrobu faráře Josefa Herziga z roku 1884. Nový hřbitov je umístěn u silnice blízko kostela. Na hřbitově naproti bráně se nachází mramorový kříž z roku 1902. (Fic, Zacpal, 1999).

3.8 Kostel sv. Kunhuty

Kostel v Nedvědici byl postaven v roce 1727 na místě bývalého dřevěného kostela z roku 1520. Hlavní oltář kostela je cenným řezbářským dílem. (Doleček, [2006]).

Tato státem chráněná kulturní památka tvoří jednodlní stavbu s půlkruhovou apsidou. V kostele se nachází hranolová věž a pravoúhlá sakristie. Vedle kostela stojí kamenný kříž zhotovený z nedvědického mramoru z roku 1867. Hřbitov kolem kostela byl v roce 1780 zrušen, nový hřbitov stojí u silnice směrem k obci Kovářová. (Fic, Zacpal, 1999).

Obr. č. 9 Kostel sv. Kunhuty v Nedvědici

Zdroj: (Fotografie - Významná místa. Městys Nedvědice [online])

3.9 Kostel sv. Václava

Kostel se nachází v Dolním Čepí. Byl postaven z kamene. V presbytáři je valená klenba, strop lodi kostela je vytvořený ze dřeva a je plochý. V kostele se nachází obraz Nejsvětější Trojice visící na levé straně lodi a oltář, který byl zbudován v roce 1717. Horní obraz na oltáři vyobrazuje sv. Václava a dolní obraz je kopií, která zobrazuje známou Černou Madonu. Vedle pravé přední lavice je vystaven renesanční náhrobek Karla Humpolíka. Zajímavostí je dřevěná vížka s malým zvonkem a dva malé kůry nad sebou. Litinový kříž stojící před kostelem pochází z roku 1871. (Jurman, 1998).

3.10 Sokolí skála

Nedaleko železničního tunelu nacházejícího se poblíž vesnice Prudká se rozprostírají příkré rulové skály, které se nazývají Sokolí skála. Přírodní rezervací je od roku 1949. V rezervaci roste tis červený a v minulosti zde hnízdil sokol stěhovavý. (Jurman, 1998).

Obr. č. 10 Sokolí skála

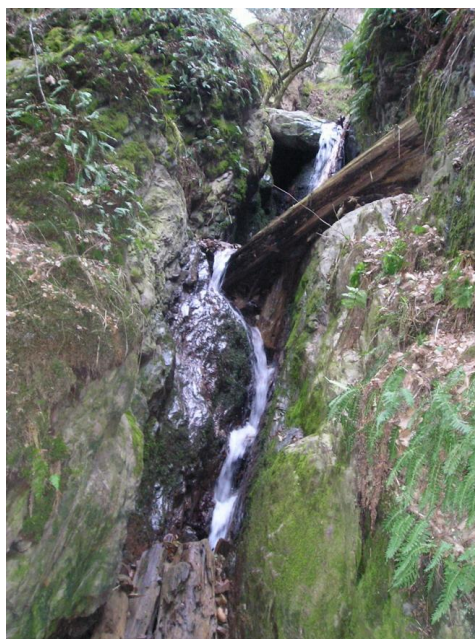
Zdroj: (Doubravník: Sokolí skála, ©2014-2017 [online])

3.11 Šafránkův mlýn

Šafránkův mlýn se nachází nedaleko obce Drahonín. Je výchozím bodem několika lákavých turistických tras – na Havlov, do Dolních Louček nebo na zříceniny hradů Víckov a Košíkov. (Doleček, [2006]).

3.12 Trenckova rokle

Z Drahonína vede cesta kolem kaskádovitého potoka s vodopády až do Trenckovy rokle. V tomto místě roste řada horských rostlin, kapradí a mechů. K Trenckově rokli se váže pověst o baronu Trenckovi (viz kapitola č. 5), který se v rokli údajně skrýval a měl v ní zakopat naloupený poklad. (Jurman, 1998).

Obr. č. 11 Trenckova rokle

Zdroj: (Fotogalerie: Drahonín, 2017 [online])

3.13 Údolí Chlébského potoka

Údolí Chlébského potoka bylo vyhlášeno roku 1953 přírodní rezervací z důvodu výskytu bledule jarní. V této oblasti rostou porosty suťových lesů, bučiny a vzácné druhy rostlin. Nad údolím potoka je vedena stará kočárová cesta, která je vymezená patníky a podezděná kameny. Od této cesty stoupají kamenné schody, které směřují na tzv. Hraběččinu vyhlídku. (Příroda, 2017 [online]).

4 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI

V této kapitole uvádíme nejvýznamnější osobnosti Mikroregionu Pernštejn.

František Ronovský (1806 – 1871)

František Ronovský byl farář, který působil v Doubravníku. V roce 1863 napsal Hospodářskou knihu. (Fic, Zacpal, 1999).

Antonín Emil Titl (1809 – 1882)

Rodák z obce Pernštejn, který byl kapelníkem vídeňského Dvorního divadla. Celkem zkomponoval 300 skladeb. Složil *Milostnou píseň*, známé ouvertury a napsal na libreto Antonína Bočka operu *Burgfrau* (o bílé paní). Jeho ouverturou bylo v roce 1850 zahájeno první české představení ve Vídni. (Jurman, 1998).

Ing. Osvald Životský (1832 – 1920)

Doubravnický rodák Osvald Životský byl významným stavebním podnikatelem. Po studiích začal pracovat jako vrchní inženýr v podnikatelství bratří Kleinů. Do roku 1881 se podílel na stavbách drah v délce 900 kilometrů. V roce 1885 si založil vlastní firmu, která byla zaměřena na stavbu železnic. Životský věnoval doubravnickému kostelu věžní hodiny a dvě malovaná okna umístěná vedle hlavního oltáře. (Vitáková In Doubravník v dějinách, 2008).

Do historie obce Doubravník se zapsal stavbou železniční trati z Tišnova do Žďáru nad Sázavou v roce 1904. Byla postavena za dva roky a měří 60 kilometrů. (Mazáč, Bukal, 1972).

Ing. Alois Frank (1843 – 1918)

Alois Frank pocházel z Nedvědice. Řadil se k významným stavitelům železničních drah. Zemřel ve svém rodném městečku. (Jurman, 1998).

Felix Závojský (1848 – 1921)

Felix Závojský se narodil v Doubravníku. V Rakousku se vyučil krejčím a začal pracovat ve Vídni. Potom pracoval v Paříži v předních oděvních závodech. Často cestoval, protože byl zástupcem velké firmy. Získal zkušenosti a založil si v Karlových Varech vlastní krejčovský závod. Na místě jeho rodného domu v Doubravníku si nechal postavit krásnou vilu. (Mazáč, Bukal, 1972).

ThDr. Jan Hromádka (1854 – 1928)

Jan Hromádka byl knězem, učitelem a spisovatelem. Působil v Hranicích a zemřel v Nedvědicích. (Fic, Zaccpal, 1999).

ThDr. Robert Neuschl (1856 – 1914)

Robert Neuschl je považován za zakladatele moravské sociologie. (Jurman, 1998).

Byl profesorem náboženství v Brně. Vydal dvoudílný spis *Křesťanská sociologie*. Zemřel v Nedvědicích. (Fic, Zaccpal, 1999).

Antonín Kheil (1860 – 1940)

Antonín Kheil byl učitelem, hudebním skladatelem, sbormistrem a varhaníkem. Učil v Lískovci, ve Věchnově, v Nedvědicích a v Doubravníku. Je autorem Zpěvníku pro měšťanské školy, který má tři díly. Vydal metodiku zpěvu a řadu zpěvníků pro obecné školy. Složil několik vlastních skladeb. (Fic, Zaccpal, 1999).

Metoděj Hošek (1860 – 1943)

Doubravnický rodák byl knězem a politickým publicistou. Uspořádal obecní archiv v Doubravníku a publikoval články v brněnských novinách. (Fic, Zaccpal, 1999).

Josef František Karas (1876 – 1931)

Josef František Karas pracoval v mramorových lomech v Nedvědicích. Později se stal spisovatelem, napsal trilogii *Bitva*, kterou věnoval pánům z Pernštejna. (Jurman, 1998).

Byl básníkem, fejetonistou, autorem historických románů, dramatických děl a knih pro mládež. Inspiroval se Valašskem, Ostravskem, Brněnskem a Tišnovskem. (Fic, Zaccpal, 1999).

JUDr. Jan Janáček (1880 – 1962)

Rodák z Doubravníku byl politikem, pracoval na ministerstvu obchodu. Napsal několik odborných článků. (Jurman, 1998).

MUDr. František Jelínek (1887 – 1974)

František Jelínek byl lékař pocházející z Doubravníku. Měl velmi rád přírodu. Podílel se na zřízení přírodní rezervace Sokolí skála. (Mazáč, Bukal, 1972).

Akademik MVDr. Jan Kolda (1895 – 1958)

Jan Kolda byl profesorem srovnávací anatomie na Vysoké škole zvěrolékařské v Brně. V této škole zbudoval anatomický ústav. Vydával vědecké knihy. Ve vile v Doubravníku žil 20 let, v této obci zemřel. (Mazáč, Bukal, 1972).

Leopold Mazáč (1902 – 1997)

Narodil se v Doubravníku. Do roku 1960 zastával funkci řídicího učitele, později ředitele. Leopold Mazáč byl majitelem prvního vydání Komenského Labyrintu světa a ráje srdce z roku 1631. Byl doubravnickým kronikářem a regionálním historikem. Vydal knihy a články týkající se dějin obce Doubravník. (Vitáková In Doubravník v dějinách, 2008).

Miroslav Šajnar (1907 – 1988)

Miroslav Šajnar napsal několik statí a publikací, které pojednávají o dělnickém a partyzánském hnutí. Je autorem děl *Nikdo nesmí být zapomenut, nic nesmí být zapomenuto; Bez boje není svobody*. (Jurman, 1998).

Eduard Berka (1909 – 1945)

Rodák z Nedvědice Eduard Berka byl autorem učebnic. Zúčastnil se odboje a následně byl popraven německými okupanty. (Fic, Zaccpal, 1999).

Bedřich Vala (1909 – 1983)

Bedřich Vala byl malířem a učitelem. Řadil se k významným výtvarníkům pocházejícím z Tišnova. (Fic, Zaccpal, 1999).

Alois Lukášek (1911 – 1984)

Alois Lukášek byl umělcem a malířem, který maloval především krajinu a rád zachycoval Vysočinu. Za svoje díla získal několik ocenění. V Nedvědicí pracoval nejprve jako učitel, poté se stal ředitelem místní základní školy. (Expozice muzea, 2012 [online]).

Stanislav Bělík (nar. 1919)

Stanislav Bělík se narodil se v Doubravníku v tkalcovské rodině. Měl pěkný vztah s rodiči, a proto jejich podobu často ztvárňoval ve svých kresbách. Ilustroval Obecní kroniku, navrhoval a kreslil diplomy, je autorem kreseb v knize Doubravník od Leopolda Mazáče a Bořivoje Bukala. Zrealizoval několik svých výstav. Zaměřuje se včetně kresby na malbu a grafiku. Rád kreslí svoji rodnou obec Doubravník a kraj Vysočinu. (Vitáková In Doubravník v dějinách, 2008).

Bohumír Matal (1922 – 1988)

Vystudoval Školu uměleckých řemesel, poté byl nasazen v Německu. Malíř byl členem Skupiny 42. Od 70. let žil v obci Prudká. Matalovy obrazy jsou vystaveny v Národní galerii a v některých dalších galeriích. (Fic, Zacpal, 1999).

Je autorem obrazových cyklů *Nahý v trní*, *Hlavy nehlavy*, *Dialogy* a *Člověk ve městě, město v člověku*. (Jurman, 1998).

Oldřich Vašica (1922 - 1993)

Rodák z Nedvědice, který je malířem a autorem monumentálních mozaik. Vyzdobil orloj nacházející se v Prostějově. (Jurman, 1998).

Jaroslav Havelka (1922 – 1997)

Básník, esejista, malíř a vědec, který prožil několik let v Nedvědicí. Napsal sbírky (*Bratři*, *Pelyněk*, *Breviář podivování* atd.) a eseje *Tesknice a zvukomalby*, které vyšly v roce 1997. Pracoval jako univerzitní profesor v Ontariu. (Jurman, 1998).

Zdeněk Macháček (nar. 1925)

Sochař Zdeněk Macháček dříve závodně lyžoval. Od roku 1958 se věnuje sochařině. V roce 1971 se přestěhoval do Křížovic, kde jeho manželka v roce 1991 založila Galerii

z ruky. Zdeněk Macháček zde vystavuje svoje díla. (Vitáková In Doubravník v dějinách, 2008).

Eduard Valdhans (1928 – 2017)

Vystudoval učitelství v Brně, poté učil na Hlučínsku, kde začal malovat. V 50. letech 20. st. absolvoval kurz kresby a malby v Praze. Stal se ředitelem školy v Bystřici nad Pernštejnem. Byl malířem krajinomalby a zátiší, inspiroval se Vysočinou. Jeho díla jsou umístěna například ve školách, knihovnách, kulturních domech a v dalších budovách. Jeho obrazy jsou známé nejen u nás, ale i v zahraničí. (Malíři Bystřicka, 2016 [online]).

V rodném Černvíru zhotovil sgrafita nacházející se na kulturním domě. (Jurman, 1998).

PhDr. Ivan Štarha (nar. 1935)

Ředitel Moravského zemského archivu, který je rodákem z obce Ujčov. Napsal několik historických knih a prací. Podílel se na knize *Znaky a pečeti jihomoravských měst a městeček* z roku 1979. Věnoval se především dějinám správy. Zajímal se také o městskou a obecní heraldiku. (Jurman, 1998).

Zdeněk Nečasánek (1937 – 2002)

Houslový virtuos a koncertní mistr Brněnského estrádního orchestru, který pocházel z městyse Nedvědice. Od 70. let byl v emigraci. V Jihoafrické republice působil jako houslista a koncertní mistr filharmonického orchestru. (Fic, Zaccal, 1999).

PhDr. Karel Fic, CSc. (1946 – 2005)

Karel Fic vyrůstal do svých šesti let v Drahoníně. Pracoval v Ústavu pro jazyk český v Brně. Podílel se na vzniku Českých jazykových atlasů. Zajímal se o minulost Tišnovska, o kterém napsal několik článků. Byl členem redakční rady Fotorevue Tišnova a Tišnovska. (Jurman, 1998).

Jiří Krytinář (1947 – 2015)

Jiří Krytinář byl herec, který se narodil v obci Sejřek. Byl vyučeným hodinářem. V pohádkách představoval především trpaslíky a hradní šašky vzhledem k jeho malému

vzrůstu. Hrál například ve známých pohádkách *Arabela* a *Tři oříšky pro Popelku*. Jeho první filmová role byla ve filmu *Kam zmizel doktor Zajíc?* v roce 1969. Dále ztvárnil role ve filmech *Nejasná zpráva o konci světa*, *Výkřik* a v seriálu *Hospoda*. Hrával v různých divadlech. (Jurman, 1998).

5 POVĚSTI

Tato kapitola obsahuje pověsti, které se vážou k Mikroregionu Pernštejn. S regionem je spojeno velké množství pověstí. Vybrali jsme ty, které jsou dle našeho uvážení stěžejní a nejznámější.

5.1 O Pernštejnu

V dávných časech žil v hlubokých moravských lesích muž, který se jmenoval Vojtěch a páčil zde uhlí. Postavil si chatrč, kde měl uložené celé své bohatství – ovčí kůže na zahřátí, ostrou sekyru a různé zásoby potravin. Vesnice byla odtud vzdálená, proto do ní docházel jen občas. Přes den muž pracoval v lese, tudíž chatrč bývala celý den opuštěná. Nikdy nezamykal, protože zloději už tehdy kradli především na tržištích a v městských domech.

Jednoho dne se stala podivná věc. Zatímco muž pracoval v lese, někdo mu doma ujídal jeho chléb. Od té doby si každý večer všiml, že mu ubylo ze zásob. Rozhodl se, že další den nepůjde do lesa a zjistí, kdo je ten nevídaný host. Schoval se tedy za chatrč se sekyrou a čekal, kdo se objeví. Najednou přišel na mýtinu statný zubr. Potom zamířil k chatrči, vešel do ní a pak už bylo slyšet jen mlaskání. Vojtěch obešel chatrč a číhal na zubra. Avšak zubr ucítil pach člověka, a tak velmi rychle vyrazil ven. Vojtěchovi vyklouzla sekyra z ruky, vrhl se tedy na zvíře holýma rukama. Uchopil jej za rohy, zubr se velmi vzpíral. Vojtěch si vzal sekyru a táhl zubra za sebou. Vydal se k hradu, kde sídlil kníže.

Strážní uviděli již z dálky Vojtěcha, jak táhne zubra. Na hradě v tom okamžiku nastal velký shon, protože se všichni chtěli podívat na nevídaný průvod. Brána se otevřela dokořán a sám kníže přišel na nádvoří. „Ještě nikdy jsem neviděl, že by byl člověk silnější než zubr,“ řekl kníže Vojtěchovi, „pokud máš nějaké přání, vyslov ho. Chtěl bych tvoji statečnost odměnit.“ „Pane, mám jedno jediné přání,“ promluvil Vojtěch. „Chci sám pálit uhlí v lese, ve kterém stojí moje chatrč.“ Kníže se podivil, že je muž tak skromný. „Ať se stane tak, jak si přeješ,“ řekl. Vojtěch se knížeti poklonil a zatoužil předvést svoji sílu. V levé ruce držel zubra, v pravé ruce držel sekyru, kterou se rozmáchl a setnul zubrovi hlavu. Zubrovo obrovské tělo se zřítilo na zem. Kníže pravil: „Vojtěchu, jsi udatný a silný. Přeji si, aby se na tvůj čin nezapomnělo. Dávám ti svobodu a znak pro tebe i tvé potomky. Tvým znamením

bude od dnešního dne černá zubří hlava na zlatém poli. Také ti daruji les, ve kterém pálíš uhlí.“

Vojtěch ve svých lesích zbudoval dřevěný dvůr. Na práci si přivedl několik lidí. Chtěl, aby se jeho syn naučil dvorským mravům, proto jej poslal na hrad ke knížeti. Když Vojtěch zestárl, předal všechno, co vlastnil, svému synovi. Starý dřevěný dům za několik let shořel, a tak se Vojtěchovi potomci rozhodli postavit kamenný hrad – Pernštejn. (Petiška, 2007).

5.2 Pernštejnský tis

Podél řeky Švarcavy kráčel unavený poutník, který spěchal pod rodnou střechu. Krok už měl těžký a velmi roztřesený. Měl totiž za sebou dlouhou cestu, vracel se až ze Svaté země. Byl velmi unavený, a proto se opíral o tisovou hůl.

Najednou na skalnatém kopci uviděl pracovat kameníky, tesaře, zedníky a horníky, celkem stovky poddaných z okolních vesnic. Poutník zůstal zaražen a hned se poptával, co to lidé staví na takové strašné skále. „Stavíme hrad,“ řekl jeden kameník a dále si hleděl své práce. „Nikdy se vám to nepovede! Na skále přece nemůže vyrůst další skála!“ vyslovil stařec pochybnost o jejich práci. „Stavíme z kamene, a ne z tvé víry!“ poznamenal kamenický mistr. „Stopy tvých kroků dávno zanese písek, ale náš hrad tu bude stát!“ pověděli mu pracující lidé. „Nic tu nebude stát! Ani strom, ani keříček se tu neuchytí!“ řekl poutník a zarazil hůl do kamenné sutě. „Dříve se tato stará hůl na skále uchytlí a letorosty vydá, nežli hrad bude postaven!“ vykřikl stařec a potom kvapem odešel a od té doby už o něm nikdo neslyšel. Lidé pokračovali dál ve své práci. Na jaře všichni byli překvapeni, hůl skutečně zapustila kořeny. Z hole vyrostl štíhlý strom, jenž za několik let zesílil v mohutný tis, a současně s ním začaly růst ze skal kolmé zdi. Trvalo ještě řadu let, než byl postaven jeden z nejpevnějších a nejkrásnějších hradů – Pernštejn. Dodnes se mluví o tom, že strom je strážcem hradu a že s ním má společný osud. Například když bouře zničila část koruny stromu, tak klesla i velká klenba v hradní síni. A když jednou uschla tisová větvíčka, musel být opravený celý chatrný ochoz. Nedávný požár to také dokázal, protože před ním upadla tisová větev. Někteří lidé věří, že když padne tento krásný strom, zanikne i hrad Pernštejn. (Jurman, 2012).

5.3 Trenckova rokle

Baron Trenck žil za vlády Marie Terezie. Byl vůdcem vojska pandurů, kteří bránili naši zem před nepřáteli, ale také ničili vlastní města a vesnice. Loupili, pálili a zabíjeli nevinné lidi. Císařovna nařídila, aby byl baron chycen. Trenck se o rozkazu dozvěděl a rozhodl se uprchnout společně se svými třemi důstojníky.

V té době žil v Drahoníně jeden bylinkář, který často sbíral léčivé rostliny v okolí Drahonína. Jednoho dne sestoupil do hluboké rokle, kde spatřil rozdělaný oheň, kolem kterého byli čtyři ozbrojení muži. Stařeček se lekl a chtěl utéct, avšak muži ho obestoupili a jejich velitel řekl: „Nechceme ti ublížit, protože tě potřebujeme. Pokud nám pomůžeš, tak se ti bohatě odměníme. Já jsem baron Trenck a skrývám se tu. Tvým úkolem bude přinést každý čtvrtý den jednu ovci a my ti za ni zaplatíme dvacet dukátů. Pokud náš úkryt prozradíš, staneš se synem smrti!“

Bylinkář byl natolik vyděšen, že všechno přislíbil, a poté byl propuštěn. Hned další den se vydal k rokli s čerstvě zabitou ovci. V příkré stráni jej už vyhlížel jeden z důstojníků a skutečně mu vyplatil dvacet dukátů. Stařeček byl nadšený z takového množství peněz a chodil za uprchlíky několik týdnů. Jednou se opět vypravil k rokli, ale nikoho zde nenašel. Popel v ohništi byl ještě teplý, avšak rokle již byla opuštěná. Bylinkář pověděl svým známým, koho chodil do rokle navštěvovat. Rokle u Drahonína nese Trenckovo jméno. Vypráví se, že zde baron zakopal všechny poklady. Ovšem poklad zatím nikdo nenašel. (Jurman, 2012).

6 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ REGIONÁLNÍ VLASTIVĚDY

Kapitola objasňuje základní pojmy týkající se regionální vlastivědy.

6.1 Region

Pojem *region* obecně značí ohraničenou část určitého území a jistý druh jeho organizace a správy. Slovo *region* má mnoho významů. Význam latinského slovesa *rego* (řídít, vést, ovládat a spravovat) dokazuje, že výraz *regio* měl dříve význam směru. Je uváděn například s těmito významy: směr, hranice, světová strana a kraj. Pojem *regio* se v různých obdobích měnil. (Bartoš, 2004).

K termínu *region* se významově nejvíce blíží český pojem oblast, ale nelze jej používat jako synonymum, protože oblast může tvořit i jeden z typů územně správních jednotek. Pojem *region* chápeme v širším významu jako územně ohraničenou prostorovou jednotku zemského povrchu a také jako obecný pojem pro různé typy a druhy územně vymezených jednotek. (Bartoš, 2004).

6.2 Mikroregion

Mikroregion je svazek obcí, které mají určitý společný cíl – jedná se například o koordinaci celkového rozvoje území, stavbu společné čističky odpadních vod, plynofikaci obcí, spolupráci na ochraně životního prostředí a obnovení krajiny. V České republice je založeno více než 550 mikroregionů. (Vyhledávače: Mikroregiony, 2012-2016 [online]).

6.3 Regionalismus

Slovník cizích slov definuje regionalismus jako hnutí nebo úsilí, které je zaměřené na poznání a povznesení určitého kraje jako celku. Regionalismus můžeme také chápat jako regionální jev, či jazykový prvek – jedná se o slova, která jsou rozšířená na větší oblasti, v České republice jsou nejčastěji užívána jen na Moravě, nebo jen v Čechách. (Klimeš, 1994).

Ve Slovníku spisovné češtiny (1998, s. 350) se uvádí, že regionalismus je „*úsilí o poznání a hospodářské i kulturní povznesení určitého kraje*“. Význam slova je zde také chápán jako „*oblastní výraz*“.

6.4 Regionální prvek

Alena Vavrdová (2009, s. 55) definuje regionální prvek jako „*doklad společensko-ekonomického dění spolu s přírodními jevy, jež blíže charakterizují a dokumentují zvláštnosti určité oblasti*“.

Regionální prvky se dělí buď podle časové posloupnosti (minulost, současnost, budoucnost), nebo podle následujících hledisek, které souvisí s různými aspekty:

- *prvky geografické* – zahrnujeme mezi ně například geomorfologické útvary, terénní zvláštnosti, vodstvo, přírodní útvary, druhy půd, rozvrstvení porostů, výskyt druhů rostlinstva a živočišstva, krajinné malby;
- *prvky sociální* – do této skupiny řadíme charakteristické stavby, objekty, zařízení, terénní úpravy atd.;
- *prvky populační* – patří sem hustota osídlení obyvatelstva, sídlištní sítě, katastrální plány, mapy a plány obcí, regionů apod.;
- *prvky ekonomické* – jedná se o ekonomický potenciál dané oblasti;
- *prvky komunikační* – informují o mezilidských vztazích;
- *prvky kulturní* – vypovídají o národním bohatství a lidové kultuře (Rašková, 2006).

7 REGIONÁLNÍ TEMATIKA V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Tato kapitola se zaměřuje na Rámcový vzdělávací program z hlediska regionální tematiky.

7.1 Rámcový vzdělávací program

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů tvoří Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). RVP je závazný kurikulární dokument. Vzdělávání na jednotlivých školách se uskutečňuje na základě školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP), které jsou vytvořeny podle RVP ZV. (Upravený RVP ZV, 2013, s. 5 [online]).

7.2 Klíčové kompetence

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.“ (Upravený RVP ZV, 2013, s. 10 [online]).

Žáci by měli být vybaveni souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná. Měli by být dobře připraveni na následné vzdělávání a také na uplatnění ve společnosti. K osvojení kompetencí je potřeba dostatek času. Klíčové kompetence, které žák získá v průběhu vzdělávání, tvoří základ pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu. Kompetence se navzájem prolínají. Je nutné, aby k jejich rozvíjení byl směřován veškerý vzdělávací obsah, aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.

V základním vzdělávání považujeme za klíčové tyto kompetence:

- kompetence k učení;
- kompetence k řešení problémů;

- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence občanské;
- kompetence pracovní (Upravený RVP ZV, 2013, s. 10 [online]).

7.3 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah základního vzdělávání se v RVP ZV dělí do devíti vzdělávacích oblastí. Do každé vzdělávací oblasti patří buď jeden vzdělávací obor, nebo více vzdělávacích oborů. Na 1. stupni se uskutečňují tyto oblasti:

- *Jazyk a jazyková komunikace* (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk);
- *Matematika a její aplikace* (Matematika a její aplikace);
- *Informační a komunikační technologie* (Informační a komunikační technologie);
- *Člověk a jeho svět* (Člověk a jeho svět);
- *Umění a kultura* (Hudební výchova, Výtvarná výchova);
- *Člověk a zdraví* (Tělesná výchova);
- *Člověk a svět práce* (Člověk a svět práce).

Vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět* nahrazují na 2. stupni tyto vzdělávací oblasti:

- *Člověk a společnost* (Dějepis, Výchova k občanství);
- *Člověk a příroda* (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis).

Na 2. stupni dále přibývá vzdělávací obor Výchova ke zdraví a Další cizí jazyk (Upravený RVP ZV, 2013, s. 14 [online]).

7.4 Vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět*

Vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět* je jako jediná vzdělávací oblast RVP ZV určena pouze žákům, kteří navštěvují 1. stupeň základního vzdělávání. Vzdělávací oblast pojednává například o člověku, rodině, společnosti, vlasti, přírodě, kultuře, technice, zdraví a bezpečí. Nahlíží do historie i současnosti, směřuje také k praktickým dovednostem pro život.

Cílem vzdělávání v oblasti *Člověk a jeho svět* je rozvíjet znalosti, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků, které získali ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci si vytváří prvotní ucelený obraz světa. Vzdělávací oblast připravuje žáky na následující výuku ve vzdělávacích oblastech *Člověk a společnost*, *Člověk a příroda* a ve vzdělávacím oboru *Výchova ke zdraví*.

Vzdělávací obsah oblasti *Člověk a jeho svět* se dělí do pěti tematických okruhů:

- Místo, kde žijeme;
- Lidé kolem nás;
- Lidé a čas;
- Rozmanitost přírody;
- Člověk a jeho zdraví.

Mezi okruhy týkající se regionální tematiky patří: Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás a Lidé a čas. Nyní se zaměříme na očekávané výstupy a učivo zmíněných tematických okruhů.

Místo, kde žijeme

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí;

- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě);
- rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.

Očekávané výstupy – 2. období

Žák:

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu;
- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě;
- rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli;
- vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického;
- zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích.

Učivo:

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště;
- škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace;
- obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť;
- okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí,

působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany;

- naše vlast – domov, krajina, národ;
- mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky.

Lidé kolem nás

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům;
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.

Očekávané výstupy – 2. období

Žák:

- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě);
- rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy;
- poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města).

Učivo:

- rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání;

- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie; obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým;
- chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům;
- kultura – podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura;
- základní globální problémy – významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí.

Lidé a čas

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti;
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije;
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.

Očekávané výstupy – 2. období

Žák:

- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy;

- využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek;
- rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifíků;
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků;
- objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů.

Učivo:

- orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období;
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny;
- regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost;
- báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj (Upravený RVP ZV, 2013, s. 35 - 40 [online]).

7.5 Průřezová témata

Za důležitou a nedílnou součást základního vzdělávání jsou považována průřezová témata, která představují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa. Jedná se o podstatný formativní prvek základního vzdělávání, který pomáhá rozvíjet osobnost žáka zejména v oblasti postojů a hodnot. Průřezová témata vytvářejí příležitosti, ve kterých se žáci mohou uplatnit individuálně nebo vzájemně spolupracovat.

Tematické okruhy průřezových témat prostupují všemi vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů, což souvisí s komplexností vzdělávání žáků a s procesem rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

V základním vzdělávání se uplatňují tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova;
- Výchova demokratického občana;
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech;
- Multikulturní výchova;
- Environmentální výchova;
- Mediální výchova (Upravený RVP ZV, 2013, s. 104 [online]).

EMPIRICKÁ ČÁST

8 METODOLOGIE VÝZKUMU

8.1 Charakteristika výzkumného šetření

V předchozí kapitole jsme uvedli, že nedílnou součástí vlastivědy je výuka o místě a regionu, ve kterém žáci žijí. Regionální vlastivěda ve 4. a 5. ročníku navazuje na učivo prvouky v 1. – 3. ročníku. Velmi záleží na pedagogovi, jak se „postaví“ k výuce o regionu. Učitel musí dokonale znát místo a region, ve kterém pracuje. Je nutná jeho kvalitní příprava. Musí umět motivovat žáky a poutavě jim předávat poznatky. Úroveň vědomostí žáků o svém regionu tedy závisí z velké míry na učiteli vlastivědy, ale také na rodině, kamarádech, literatuře a dalších informačních zdrojích.

Již v dřívější době se využíváním regionálních prvků ve výuce věcného učení (vlastivědy) zabývali mnozí filozofové a pedagogové, například Jan Amos Komenský považoval za velmi důležitou zásadu postupnosti – postup od blízkého ke vzdálenému, od známého k neznámému. Zásadu, kterou řadil Jan Amos Komenský k velmi důležitým, chápeme v nynější didaktice jako metodický postup, který je zahrnutý ve vyučovací zásadě přiměřenosti. Tato zásada je součástí regionálního principu a je obsažena v učebních osnovách vlastivědy. (Vavrdová, 2009).

Nejen zásada přiměřenosti, ale i zásada názornosti a spojení teorie s praxí patří mezi důležité zásady při regionálním vyučování. Účinnými organizačními formami při poznávání místa a jeho okolí jsou vlastivědné vycházky a exkurze.

Znalost rodného kraje je velmi podstatná pro utvoření vztahu ke svému místu a jeho okolí. Vztah k rodnému kraji motivuje k odpovědnosti za toto místo, tedy i k práci na jeho zvelebování a rozvoji a ke snaze podílet se na komunitním životě - jako základu naší společnosti. Každý z nás by se měl rád vracet na místo, kde vyrůstal a prožil své dětství. Z toho vyplývá, že učitel na 1. stupni základní školy má významnou roli při utváření vztahu žáků ke svému bydlišti.

Rozhodli jsme se tedy zjistit, jaké znalosti mají žáci o svém regionu. Pro výzkumné šetření jsme si zvolili školy, které se nacházejí v Mikroregionu Pernštejn, protože didaktický test použitý ve výzkumném šetření je sestaven na základě informací o tomto regionu a celá diplomová práce pojednává právě o Mikroregionu Pernštejn. Sestavili jsme nestandardizované didaktické testy, které jsme rozdali žákům 4. a 5. ročníků, kteří navštěvují školy v tomto regionu. Také nás zajímalo, jestli existuje rozdíl mezi znalostmi o svém regionu mezi žáky z malotřídní a plnoorganizované školy a mezi dívkami a chlapci.

8.2 Výzkumné cíle

Hlavním cílem empirické části bylo zjistit úroveň znalostí žáků 4. a 5. ročníků o Mikroregionu Pernštejn v základní škole v Doubravníku a v základní škole v Nedvědicích.

Dále byly stanoveny následující dílčí cíle:

- sestavit a realizovat didaktický test, který bude zaměřený na Mikroregion Pernštejn;
- vyhodnotit výsledky didaktického testu;
- zjistit, zda existují rozdíly ve znalostech žáků 4. a 5. ročníků o Mikroregionu Pernštejn v malotřídní základní škole v Doubravníku a v plnoorganizované základní škole v Nedvědicích;
- zjistit, zda existují rozdíly ve znalostech dívek a chlapců o Mikroregionu Pernštejn.

8.3 Stanovení předpokladů

Předpoklad č. 1: *Žáci v malotřídní škole v Doubravníku mají větší úroveň znalostí o svém regionu než žáci v plnoorganizované škole v Nedvědicích.*

Předpoklad č. 2: *Dívky mají větší úroveň znalostí o svém regionu než chlapci.*

Předpoklad č. 3: *Žáci malotřídní školy v Doubravniku budou úspěšnější než žáci plnoorganizované školy v Nedvědici v testové položce č. 6.*

Předpoklad č. 4: *Žáci plnoorganizované školy v Nedvědici budou úspěšnější než žáci malotřídní školy v Doubravniku v testových položkách č. 7 a č. 9.*

8.4 Výzkumná metoda

Znalosti žáků byly zjišťovány metodou didaktického testu. Tuto metodu řadíme ke kvantitativnímu výzkumu.

Kvantitativní výzkum zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytů jevů, proto jsou pro něj důležité číselné údaje. Tyto číselné údaje je možné matematicky zpracovávat – můžeme je sčítat, vypočítávat jejich průměr, vyjadřovat v procentech nebo můžeme použít jiné metody matematické statistiky. Vyjádření výzkumných údajů v podobě čísel je tedy velmi jednoznačné a přesné. V kvantitativním výzkumu bychom měli udržet odstup od zkoumaných jevů, a v souvislosti s tím zajistit objektivní nestrannost pohledu. Účelem tohoto výzkumu je třídění údajů a vysvětlení příčin existence nebo změn jevů. Pokud jsou údaje přesné, pak je možné na základě těchto údajů zobecňovat a vyslovovat předpovědi o jevech. Zkoumané osoby by měly co nejlépe reprezentovat danou populaci. Ve většině případů se prověřuje existující pedagogická teorie. Tyto teorie se ve výzkumu buď potvrzují, nebo vyvracejí. (Gavora, 2008).

Didaktický test bývá často nesprávně chápán jako krátká písemná zkouška, ve které žák odpovídá výběrem z nabídnutých variant odpovědí. Avšak ve skutečnosti je didaktický test nástrojem systematického zjišťování výsledků výuky. Podle předem vymezených pravidel je test navrhován, ověřován, použit a interpretován. Mezi jeho základní vlastnosti patří validita, reliabilita, praktičnost, obtížnost a citlivost. (Průcha, Walterová, Mareš, 2008).

Didaktický test obsahuje jednotlivé testové úlohy. Testovou úlohou může být otázka, úkol nebo problém. Synonymem termínu testová úloha je testová položka nebo testový úkol. Mezi náročné činnosti v pedagogickém výzkumu patří navrhování a konstrukce testových úloh. Kvalita testových úloh je velmi důležitá, protože na ní závisí kvalita celého testování.

Ten, kdo sestavuje didaktický test, by měl být odborníkem ve zkoumané oblasti, dobrým pedagogem a také by měl mít základní znalosti ze statistiky. (Chráska, 2007).

Nestandardizovaný didaktický test, který jsme sami sestavili (viz příloha č. 1), se skládá z deseti testových položek. Značnou část testu tvoří otevřené úlohy se stručnou odpovědí, jsou to úlohy s čísly 1, 2, 3, 4, 5 a 8. Tyto položky jsou produkční, žáci měli za úkol vytvořit a uvést vlastní krátkou odpověď k těmto položkám. Součástí úlohy číslo 2 byla práce s mapou. Další část testu tvoří jedna dichotomická otázka (číslo 6), ve které si žáci vybírali ze dvou alternativ odpovědí. Jejich úkolem bylo označit správnou odpověď. Součástí testu byly dvě úlohy s výběrem odpovědí (čísla 7 a 9), ve kterých respondenti vybírali vždy jednu správnou odpověď ze čtyř nabídnutých variant. Didaktický test byl ukončený přiřazovací úlohou (číslo 10), ve které žáci přiřazovali názvy objektů ke správným obrázkům.

Na základě získaných výsledků z předvýzkumu jsme ověřili vlastnosti didaktického testu.

Obtížnost testových úloh

Obtížnost testových položek se zjistí buď vypočítáním hodnoty obtížnosti Q, nebo vypočítáním indexu obtížnosti P. Testové úlohy, u kterých je hodnota obtížnosti Q vyšší než 80, je možné pokládat za velmi obtížné, a naopak úlohy s hodnotou obtížnosti Q, která je nižší než 20, jsou velmi snadné. V testu by se nemělo vyskytovat mnoho obtížných, ale ani snadných úloh. Hodnota obtížnosti Q by se neměla blížit k číslu 100, jedná se o úlohy extrémně těžké, které nelze do testu zařazovat. Naopak úlohu extrémně snadnou, jejíž hodnota se blíží k nule, můžeme použít jako úvodní položku, která může přispět k uklidnění a vytvoření jistoty respondentů. Nejvhodnější testové úlohy mají hodnotu obtížnosti kolem $Q = 50$. (Chráska, 2007).

Na základě předvýzkumu jsme vyhodnotili obtížnost testových úloh. V didaktickém testu se vyskytovalo několik velmi snadných úloh. Zaznamenali jsme také úlohy, jejichž hodnota obtížnosti se pohybovala kolem $Q = 50$. V testu jsme nezaznamenali velmi obtížné položky, jejichž hodnota obtížnosti Q by byla větší než 80. Z těchto výsledků vyplývá, že test obsahuje úlohy, které jsou snadné, ale i obtížnější. Jelikož byl test zaměřený převážně na základní znalosti, mohli jsme snadné úlohy v testu ponechat.

Citlivost testových úloh

Citlivost můžeme označit jako rozlišovací hodnotu. Citlivost položky udává, jak daná úloha zvýhodňuje respondenty s lepšími znalostmi před testovanými osobami s horšími znalostmi. Citlivost položky vypočítáme z koeficientů citlivosti, které mohou nabývat hodnot od -1 do +1. Vyšší hodnota koeficientu znamená, že úloha lépe rozlišuje mezi osobami s lepšími a s horšími znalostmi. Jestliže hodnota koeficientu citlivosti je 0, znamená to, že daná úloha vůbec nerozlišuje mezi oběma skupinami respondentů. Záporné hodnoty koeficientu citlivosti znamenají, že úloha zvýhodňuje respondenty s horšími celkovými výsledky. Naopak kladné hodnoty koeficientu vypovídají o tom, že osoby s lepšími celkovými výsledky dosahují v úloze lepších výsledků. K vypočítání citlivosti testových úloh se používá několik koeficientů (např. koeficient citlivosti ULI, tetrachorický koeficient citlivosti nebo bodově biseriální koeficient citlivosti. (Chráska, 2007).

Pro vypočítání citlivosti testových úloh jsme použili koeficient citlivosti ULI. Zjistili jsme, že polovina testových položek (č. 3, 6, 8, 9, 10) rozlišuje mezi osobami s lepšími vědomostmi a mezi osobami s horšími vědomostmi, tudíž jejich citlivost je na dostatečné úrovni. Položky č. 1, 2, 4, 5, 7 nerozlišují mezi osobami s lepšími a s horšími výsledky.

Validita didaktického testu

Mezi základní a důležité vlastnosti testu patří validita didaktického testu. Test lze považovat za dostatečně validní právě tehdy, když se pomocí něj reálně zkouší to, co má být zkoušeno. Obsah položek nacházejících se v didaktickém testu by měl být reprezentativním vzorkem prověřovaného učiva. V praxi jsme při posuzování validity testu odkázáni na stanovisko odborníků. (Chráska, 2007).

Reliabilita didaktického testu

Reliabilita testu se pokládá za dobrou v případě, kdy daný test poskytuje spolehlivé a přesné výsledky. Test lze považovat za spolehlivý, pokud při opakovaném testování za identických podmínek získáváme stejné nebo podobné výsledky. K hodnocení stupně reliability didaktického testu používáme koeficient reliability. Tento koeficient může nabývat hodnot od 0 do +1. Při testování vědomostí je požadováno, aby hodnota koeficientu reliability dosahovala minimálně 0,80. Čím nižší je koeficient reliability, tím můžeme více pochybovat o získaných výsledcích. Stupeň reliability závisí na počtu položek v didaktickém testu.

Jestliže test obsahuje malý počet úloh (např. 10 nebo méně), koeficient reliability většinou dosahuje maximálně hodnoty kolem 0,60. (Chráska, 2007).

Pro vypočítání koeficientu reliability jsme použili Kuderův-Richardsonův vzorec. Koeficient reliability dosáhl hodnoty 0,99 a to znamená, že didaktický test je spolehlivý a přesný.

8.5 Výzkumný vzorek:

Didaktický test byl sestavený pro žáky 4. a 5. ročníků ze základních škol, které se nachází v Mikroregionu Pernštejn. Do výzkumu se zapojily dvě školy nacházející se v tomto regionu. Tyto školy se navzájem liší, protože škola v Doubravníku je malotřídní, a škola v Nedvědici je plnoorganizovaná.

V malotřídní škole jsou žáci 1. stupně základní školy vyučováni ve třídách se spojenými ročníky. V tomto typu školy se nachází alespoň jedna třída, ve které je vyučován více než jeden ročník žáků. Malotřídní školy se obvykle nacházejí ve venkovských lokalitách. Tyto školy mohou být jednotřídní, dvoutřídní, trojtřídní, nebo čtyřtřídní. Cíle a úkoly má malotřídní škola shodné se školou plnoorganizovanou. Plnoorganizovaná škola má oproti malotřídní škole všech devět ročníků povinné školní docházky. (Fasnerová, Stolinská, 2012).

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 59 žáků. Test vyplnilo 20 žáků z malotřídní školy v Doubravníku a 39 žáků z plnoorganizované školy v Nedvědici. V následující tabulce č. 1 je přehledně uvedeno, kolik žáků bylo v jednotlivých školách. Dále je uvedeno, kolik děvčat a chlapců se zúčastnilo výzkumného šetření v těchto školách.

	ZŠ Doubravník	ZŠ Nedvědice
Počet žáků	20	39
Počet dívek	7	23
Počet chlapců	13	16

Tab. č. 1 Počet respondentů v jednotlivých školách

8.6 Předvýzkum

Nestandardizovaný didaktický test byl nejprve otestován. Předvýzkumu se zúčastnili 3 žáci – dvě dívky a jeden chlapec ve věku 11 let. Testování proběhlo v květnu roku 2016. Hlavním cílem bylo ověřit, zda jsou testové úlohy vhodné a srozumitelné pro danou věkovou kategorii. Dále bylo důležité stanovit dobu, která je potřebná k vyplnění testu a zjistit průběh výzkumného šetření.

Před vyplněním testů byly žákům sděleny instrukce k vypracování didaktických testů. Po výzkumném šetření byli žáci vyzváni k tomu, aby zhodnotili testové úlohy. Všichni se shodli na tom, že první dvě úlohy byly velmi jednoduché. Naopak šestá položka pro ně představovala nejtěžší část testu, ve které převážně tipovali. Všechny otázky byly jasné a srozumitelné. Žáci označili test středně těžkým.

Výsledkem předvýzkumu bylo stanovení doby potřebné k vyplnění všech testových položek. Žáci neměli předem určenou dobu, ve které museli zvládnout vyplnit všechny testové položky. Každý žák odevzdal test poté, co vypracoval všechny úlohy a ještě jednou si je překontroloval. Potřebný čas k vypracování testu byl stanoven na základě předvýzkumu na 20 minut. Jelikož žáci rozuměli všem testovým položkám a dokázali je bez problému vyplnit, nebylo třeba jednotlivé položky obměňovat.

V rámci předvýzkumu bylo ověřeno bodové hodnocení. Žáci mohli dosáhnout nejvýše 21 bodů. Každá testová položka byla ohodnocena určitým počtem bodů. Přidělení bodů k jednotlivým testovým úlohám je přehledně zaznamenáno v následující tabulce č. 2.

Testová položka číslo:	Počet bodů:	Poznámka:
1	1	
2	1	
3	5	1 bod za každou správně uvedenou obec (případně místní část)
4	1	
5	1	
6	1	
7	1	
8	3	1 bod za každý správně uvedený název objektu (nebo místa)
9	1	
10	6	1 bod za správné spojení názvu s obrázkem

Tab. č. 2 Bodování didaktického testu

8.7 Průběh výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo uskutečněno na začátku června roku 2016 ve dvou základních školách, které se nacházejí v Mikroregionu Pernštejn. Ředitelky a učitelé těchto škol souhlasili s realizací výzkumu ve 4. a 5. ročnících.

Testování se zúčastnilo celkem 59 žáků (přesné rozložení respondentů je zaznamenáno v tabulce č. 1). Ke zpracování empirické části bylo využito všech 59 testů, které žáci vyplnili. Vyplňování testů bylo anonymní, žáci měli za úkol pouze vyznačit zakroužkováním své pohlaví (*dívka*, nebo *chlapec*), ročník (4., nebo 5.) a školu (*ZŠ Doubravník*, nebo *ZŠ Nedvědice*).

Cílem bylo zjistit úroveň vědomostí žáků o Mikroregionu Pernštejn. Žáci vypracovali didaktické testy v rámci vyučování. Respondentům jsme osobně sdělili instrukce k vypracování testů a také jsme dohlédli na celý průběh testování. Všichni žáci dodrželi předem stanovený čas k vypracování testů.

8.8 Charakteristika analýzy dat

Získaná data z vypracovaných didaktických testů jsme zaznamenali do tabulek v programu Microsoft Office Excel 2007. Číselné údaje jsme zpracovali právě v tomto programu a poté jsme je znázornili pomocí sloupcových grafů. Výsledky výzkumného šetření jsou uvedené v následující kapitole.

9 VYHODNOCENÍ DIDAKTICKÝCH TESTŮ

Výzkumné šetření bylo realizováno na základě nestandardizovaného didaktického testu, který jsme sami sestavili. Test byl zaměřený na učivo o Mikroregionu Pernštejn. Hlavním cílem bylo zjistit, jaká je úroveň znalostí žáků v jednotlivých školách. Teprve poté jsme zjistili, zda existují rozdíly ve znalostech žáků o svém regionu mezi dívkami a chlapci a mezi školou malotřídní a plnoorganizovanou. Didaktický test byl předložen žákům ve 4. a 5. ročnících.

V této části diplomové práce jsou zpracovány výsledky výzkumného šetření. Vyhodnocení jednotlivých položek je přehledně zaznamenáno do tabulek a grafů. V následujících tabulkách jsou uvedené tyto údaje: počet žáků ve třídách, počet správných odpovědí, počet chybných odpovědí a úspěšnost správných odpovědí v procentech. Další součástí této kapitoly je srovnání výsledků chlapců a dívek a porovnání celkových výsledků testů v jednotlivých školách.

9.1 Vyhodnocení jednotlivých položek

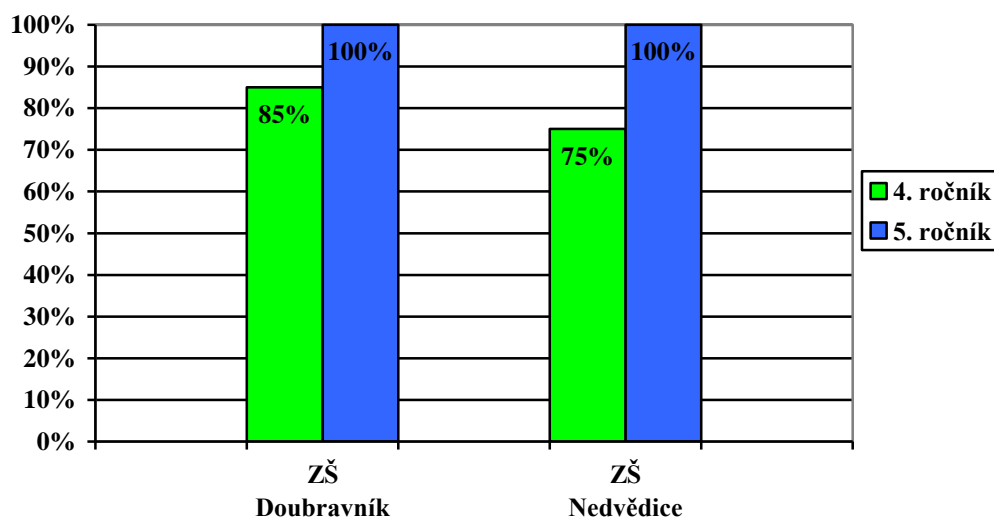
Položka číslo 1:

Napiš, jak se jmenuje kraj, ve kterém se nachází škola, kterou navštěvuješ.

POLOŽKA ČÍSLO 1	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	11	7	12	23
Počet chybných odpovědí	2	0	4	0
Úspěšnost správných odpovědí	85 %	100 %	75 %	100 %

Tab. č. 3 Název kraje, ve kterém žáci navštěvují ZŠ

Graf č. 1 Název kraje, ve kterém žáci navštěvují ZŠ

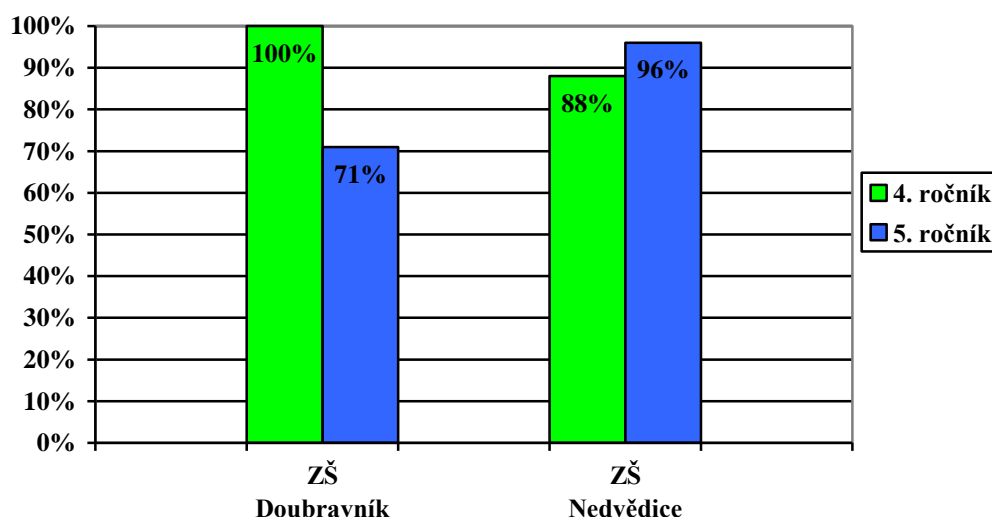
Z grafu č. 1 lze vyčíst, že všichni žáci 5. ročníků z obou škol věděli, ve kterém kraji se nachází škola, kterou navštěvují. Avšak žáci 4. ročníků chybovali již v této první položce. Žáci 4. ročníku ze základní školy v Doubravníku dosáhli 85 % úspěšnosti správných odpovědí, zatímco žáci 4. ročníku ze základní školy v Nedvědici dosáhli 75 % úspěšnosti správných odpovědí. Lze tedy konstatovat, že v první položce byla o 10 % úspěšnější malotřídní škola v Doubravníku. Je třeba zmínit, že někteří žáci dojíždějí do nedvědicke školy z okolních obcí, které mohou patřit do kraje Vysočina. Základní škola v Nedvědici totiž patří do Jihomoravského kraje, ale leží na pomezí tohoto kraje a Vysočiny. Můžeme se tedy domnívat, že 25 % neúspěšnost žáků 4. ročníku ze základní školy v Nedvědici byla zapříčiněna právě neznalostí kraje, ve kterém leží škola. Děti si mohly zaměnit kraj, ve kterém bydlí, s krajem, ve kterém navštěvují školu.

Položka číslo 2:

Tento kraj najdi na mapě a vyznač jej barevně.

POLOŽKA ČÍSLO 2	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	13	5	14	22
Počet chybných odpovědí	0	2	2	1
Úspěšnost správných odpovědí	100 %	71 %	88 %	96 %

Tab. č. 4 Vyznačení Jihomoravského kraje do mapy

Graf č. 2 Vyznačení Jihomoravského kraje do mapy

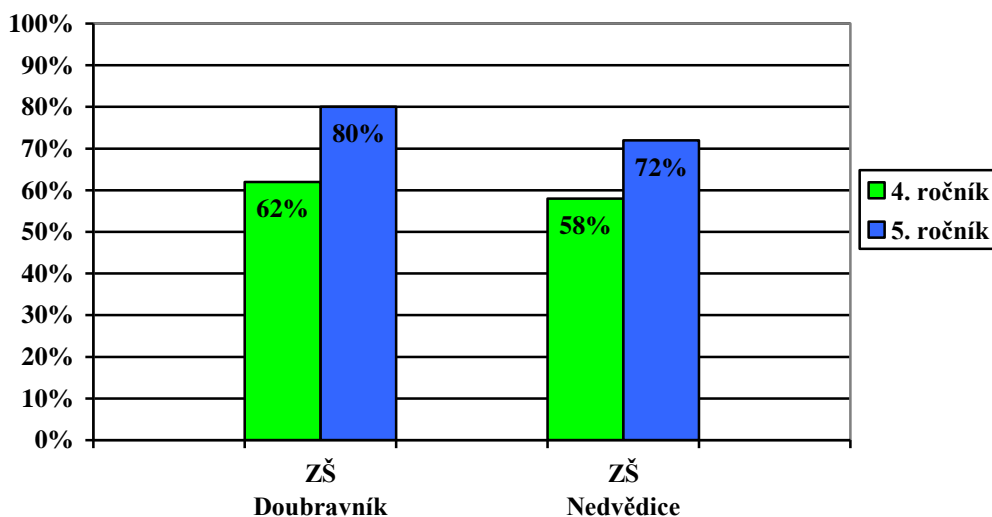
Graf č. 2 ukazuje, že všichni žáci 4. ročníku ze základní školy v Doubravníku vyznačili kraj správně. Žáci 5. ročníku ze základní školy v Doubravníku dosáhli jen 71 % úspěšnosti. Většina žáků 4. a 5. ročníku ze základní školy v Nedvědici odpověděla správně, avšak několik žáků chybovalo. Žáci 4. ročníku dosáhli 88 % úspěšnosti a žáci 5. ročníku dosáhli 96 % úspěšnosti. V této úloze byla o 13 % úspěšnější plnoorganizovaná škola v Nedvědici.

Položka číslo 3:

Napiš alespoň pět obcí (případně místních částí), které patří do Mikroregionu Pernštejn.

POLOŽKA ČÍSLO 3		ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
		4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků		13	7	16	23
Počet žáků, kteří získali:	5 bodů	1	2	2	4
	4 body	3	3	3	12
	3 body	6	2	6	4
	2 body	2	0	3	1
	1 bod	1	0	0	1
	0 bodů	0	0	2	1
Maximální počet bodů		65	35	80	115
Celkový dosažený počet bodů		40	28	46	83
Celková úspěšnost		62 %	80 %	58 %	72 %

Tab. č. 5 Názvy obcí, které patří do Mikroregionu Pernštejn

Graf č. 3 Názvy obcí, které patří do Mikroregionu Pernštejn

Z výše uvedeného grafu č. 3 lze vyčíst, že 5. ročník ze základní školy v Doubravníku si v této položce vedl nejlépe, dosáhl úspěšnosti 80 %. Procentuální výsledek žáků 4. ročníku této školy byl 62 %. Nedvědicí škola dosáhla menší úspěšnosti než škola v Doubravníku.

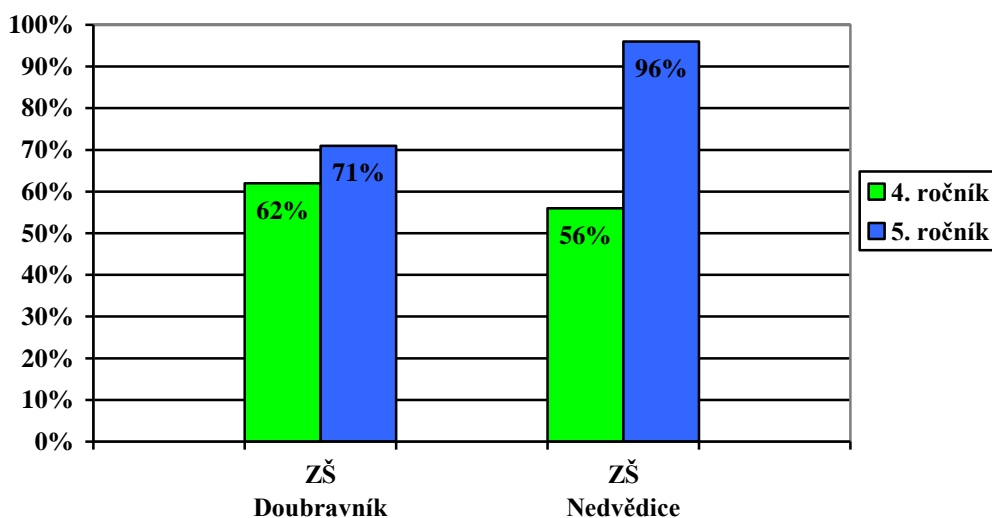
Úspěšnost 5. ročníku v plnoorganizované škole byla 72 % a žáci 4. ročníku dosáhli 58 % správných odpovědí.

Položka číslo 4:

Napiš, která rostlina se hojně vyskytuje v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka.

POLOŽKA ČÍSLO 4	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	8	5	9	22
Počet chybných odpovědí	5	2	7	1
Úspěšnost správných odpovědí	62 %	71 %	56 %	96 %

Tab. č. 6 Rostlina vyskytující se v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka

Graf č. 4 Rostlina vyskytující se v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka

Z grafu č. 4 vyplývá, že nejlépe si vedl 5. ročník v základní škole v Nedvědici, který dosáhl 96 % správných odpovědí, kdežto 4. ročník této školy dosáhl jen 56 % úspěšnosti. Úspěšnost žáků 5. ročníku v základní škole v Doubravníku činila 71 % a žáci 4. ročníku této školy získali 62 % správných odpovědí. Je překvapivé, že zrovna v této úloze bylo

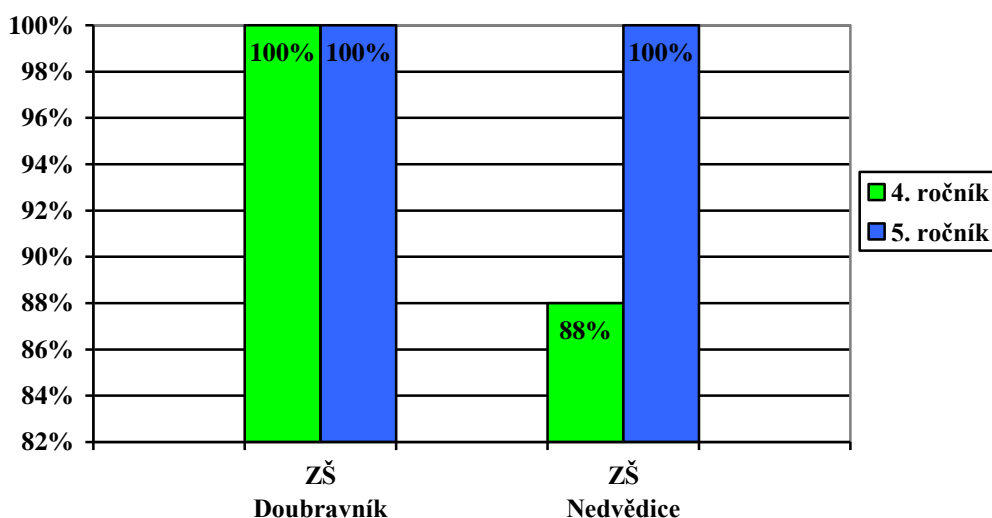
zaznamenáno větší množství chybných odpovědí, protože Údolí Chlébského potoka je velmi známé významným výskytem bledule jarní. Předpokládali jsme, že děti tuto přírodní rezervaci navštívily buď s rodiči, nebo se školou. V této položce byla plnoorganizovaná škola úspěšnější než malotřídní škola.

Položka číslo 5:

Napiš, jak se jmenuje řeka, která protéká Doubravníkem a Nedvědicí.

POLOŽKA ČÍSLO 5	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	13	7	14	23
Počet chybných odpovědí	0	0	2	0
Úspěšnost správných odpovědí	100 %	100 %	88 %	100 %

Tab. č. 7 Název řeky, která protéká Doubravníkem a Nedvědicí

Graf č. 5 Název řeky, která protéká Doubravníkem a Nedvědicí

Na základě grafu č. 5 lze konstatovat, že tato položka pro žáky nebyla příliš obtížná. Téměř všechny děti znají název řeky, která protéká obcí, ve které navštěvují školu. Žáci

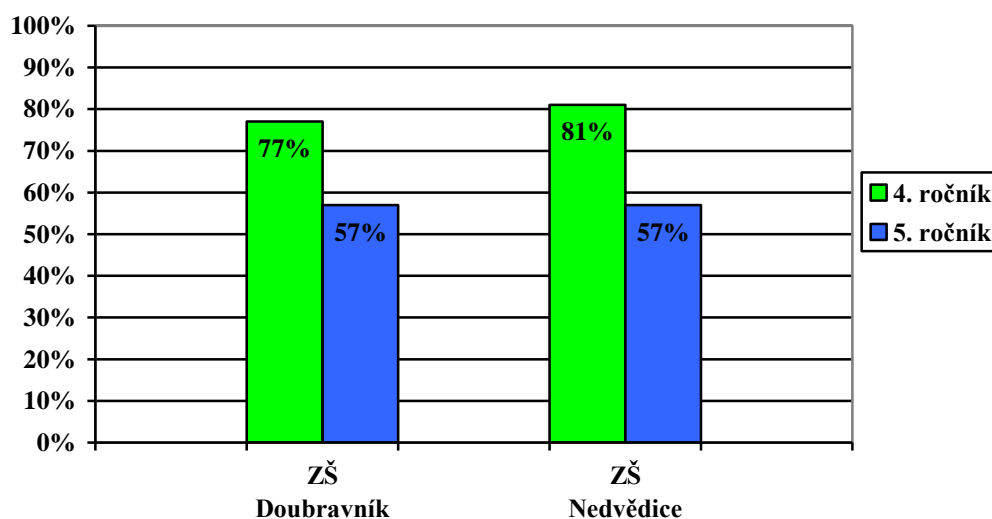
4. a 5. ročníku ze základní školy v Doubravniku získali 100 % úspěšnost správných odpovědí. Žáci 5. ročníku ze základní školy v Nedvědice dosáhli také 100 % úspěšnosti a žáci 4. ročníku této školy dosáhli 88 % správných odpovědí. Je tedy zřejmé, že malotřídní škola byla v této testové úloze úspěšnější.

Položka číslo 6:

Rodák z Doubravniku, který se v roce 1904 zapsal do historie stavbou železniční trati z Tišnova do Žďáru nad Sázavou, se jmenoval Osvald Životský.

POLOŽKA ČÍSLO 6	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	10	4	13	13
Počet chybných odpovědí	3	3	3	10
Úspěšnost správných odpovědí	77 %	57 %	81 %	57 %
Úspěšnost správných odpovědí	70 %		66,7 %	

Tab. č. 8 Rodák z Doubravniku

Graf č. 6 Rodák z Doubravniku

Z grafu č. 6 je zřejmé, že označení správné odpovědi v této položce činilo žákům značný problém. Můžeme se domnívat, že žáci v této úloze převážně tipovali. Náročnost této položky byla rozpoznána již v předvýzkumu, nicméně jsme předpokládali, že žáci z Doubravníku budou vědět správnou odpověď. V doubravnické škole žáci 4. ročníku dosáhli 77 % úspěšnosti a u žáků z 5. ročníku činil procentuální výsledek 57 %. Totožnou úspěšnost jako 5. ročník základní školy v Doubravníku měl i 5. ročník základní školy v Nedvědicích. Naopak 4. ročník ze školy v Nedvědicích na tom byl o něco lépe a získal 81 % správných odpovědí.

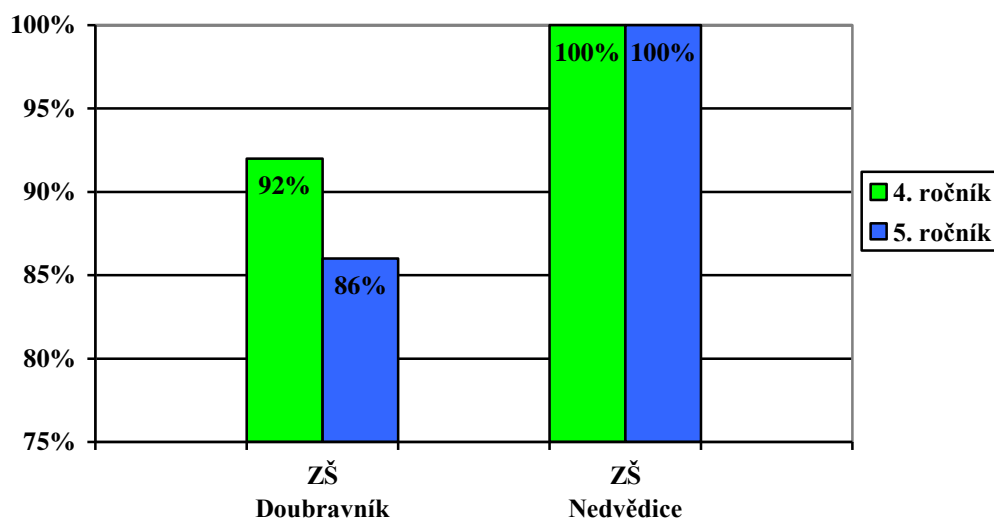
Žáci ze základní školy v Doubravníku získali 14 bodů (z celkového maximálního počtu 20 bodů), což znamená, že dosáhli 70 % úspěšnosti správných odpovědí. Žáci ze základní školy v Nedvědicích získali 26 bodů (z celkového maximálního počtu 39 bodů), z toho vyplývá, že úspěšnost správných odpovědí v této úloze odpovídá 66,7 %. Doubravnická škola byla tedy v této položce úspěšnější.

Položka číslo 7:

Vyber a zakroužkuj, který erb patřil pánům z Pernštejna.

POLOŽKA ČÍSLO 7	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	12	6	16	23
Počet chybných odpovědí	1	1	0	0
Úspěšnost správných odpovědí	92 %	86 %	100 %	100 %
Úspěšnost správných odpovědí	90 %		100 %	

Tab. č. 9 Erb pánů z Pernštejna

Graf č. 7 Erb pánů z Pernštejna

Graf č. 7 ukazuje, že v této položce žáci 4. a 5. ročníku plnoorganizované školy v Nedvědici dosáhli 100 % správných odpovědí, což znamená, že všichni žáci znají erb pánů z Pernštejna. Naopak žáci z malotřídní školy v Doubravníku v této položce chybovali. Žáci 4. ročníku dosáhli 92 % správných odpovědí a úspěšnost žáků 5. ročníku dosahovala 86 %. Celková úspěšnost doubravnických žáků byla v dané položce 90 %. Je zřejmé, že nedvědičtí žáci znají erb pánů z Pernštejna lépe než žáci doubravničtí.

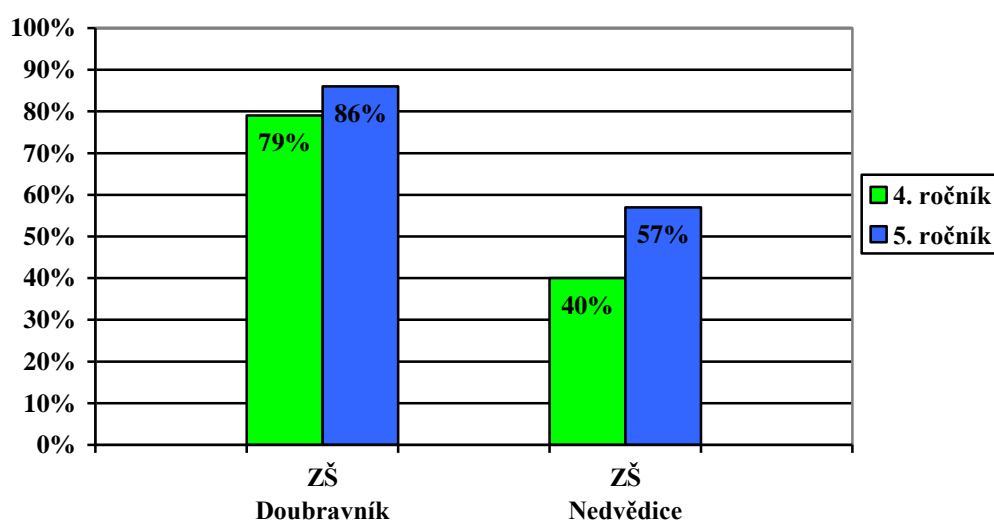

Položka číslo 8:

Ke každému obrázku napiš název objektu (místa).

POLOŽKA ČÍSLO 8		ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
		4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků		13	7	16	23
Počet žáků, kteří získali:	3 body	7	5	0	2
	2 body	4	1	6	12
	1 bod	2	1	7	9
	0 bodů	0	0	3	0
Maximální počet bodů		39	21	48	69
Celkový dosažený počet bodů		31	18	19	39
Celková úspěšnost		79 %	86 %	40 %	57 %

Tab. č. 10 Názvy objektů a míst v Mikroregionu Pernštejn

Graf č. 8 Názvy objektů a míst v Mikroregionu Pernštejn

Z grafu č. 8 můžeme konstatovat, že daná úloha činila žákům ze základní školy v Nedvědici značné problémy. Doubravnická škola si vedla v této položce o něco lépe. Žáci 5. ročníku z malotřídní školy dosáhli 86 % úspěšnosti a ve 4. ročníku úspěšnost správných odpovědí dosáhla 79 %. Procentuální výsledek žáků 5. ročníku v nedvědicke škole dosahoval jen 57 % a výsledek 4. ročníku byl pouze 40 %. Jednoznačně můžeme konstatovat, že dětem

z malotřídní školy se dařilo poznávání obrázků různých objektů a míst v Mikroregionu Pernštejn více než dětem z plnoorganizované školy.

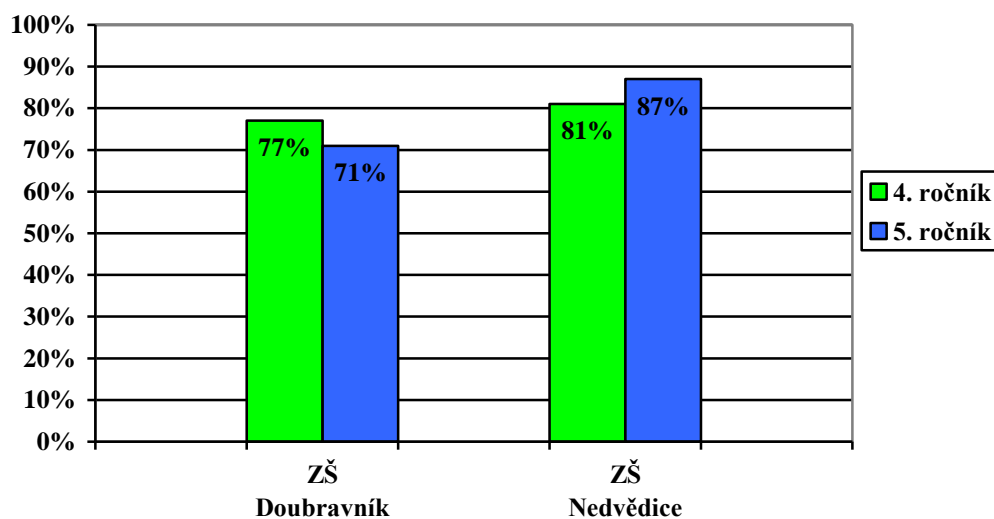
Položka číslo 9:

Na svahu pod hradem Pernštejnem roste strom, který je podle pověsti spojen s hradem.

Vyber z následujících možností, o který strom se jedná.

POLOŽKA ČÍSLO 9	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků	13	7	16	23
Počet správných odpovědí	10	5	13	20
Počet chybných odpovědí	3	2	3	3
Úspěšnost správných odpovědí	77 %	71 %	81 %	87 %
Úspěšnost správných odpovědí	75 %		84,6 %	

Tab. č. 11 Strom rostoucí na svahu pod hradem Pernštejnem

Graf č. 9 Strom rostoucí na svahu pod hradem Pernštejnem

Z výše uvedené tabulky č. 11 a grafu č. 9 lze vyčíst, že žáci ze školy v Nedvědici byli v této položce úspěšnější než žáci ze školy v Doubravníku. Nedvědičtí žáci dosáhli 84,6 %

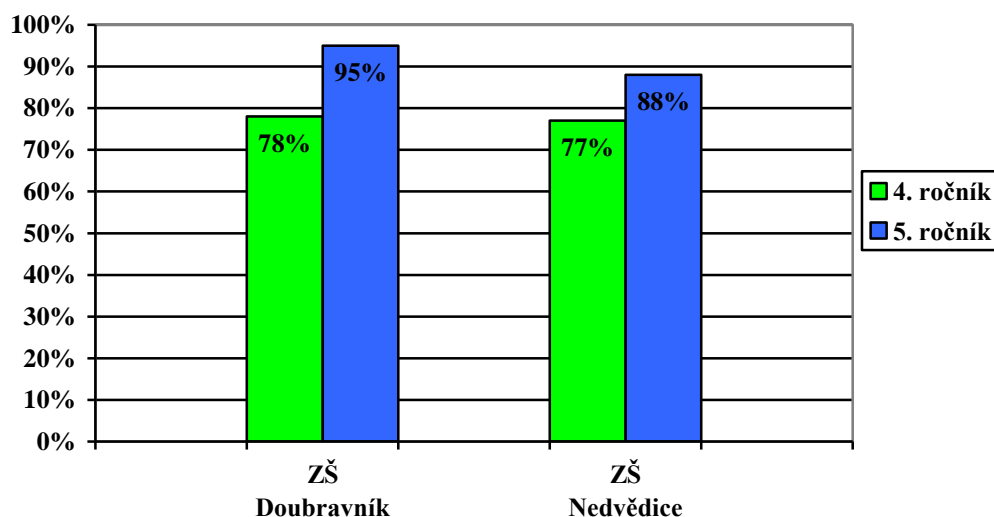
správných odpovědí. Žáci 4. ročníku z této školy dosáhli 81 % úspěšnosti, zatímco žáci 5. ročníku dosáhli 87 % správných odpovědí. Doubravnická škola si vedla o něco hůře. Úspěšnost žáků 4. ročníku činila 77 % a úspěšnost žáků 5. ročníku dosáhla pouze 71 %. Celková úspěšnost této školy činila 75 % správných odpovědí.

Položka číslo 10:

Přiřad' ke každému obrázku správný název.

POLOŽKA ČÍSLO 10		ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
		4. ročník	5. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet žáků		13	7	16	23
Počet žáků, kteří získali:	6 bodů	6	6	7	17
	5 bodů	0	0	0	0
	4 body	5	1	5	4
	3 body	1	0	4	0
	2 body	1	0	0	2
	1 bod	0	0	0	0
	0 bodů	0	0	0	0
Maximální počet bodů		78	42	96	138
Celkový dosažený počet bodů		61	40	74	122
Celková úspěšnost		78 %	95 %	77 %	88 %

Tab. č. 12 Spojení názvů míst s obrázky

Graf č. 10 Spojení názvů míst s obrázky

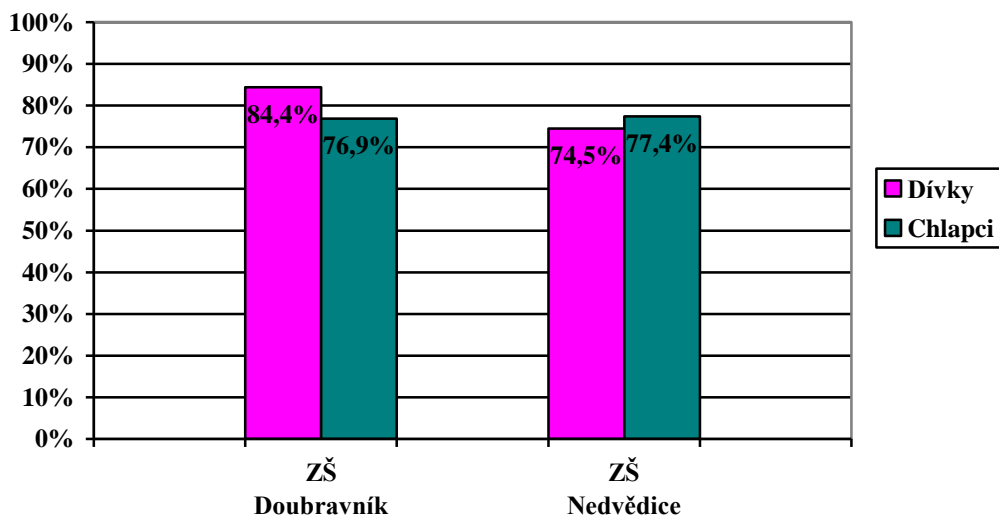
Graf č. 10 ukazuje, že 5. ročník ze základní školy v Doubravníku dosáhl 95 % správných odpovědí a 78 % získal 4. ročník téže školy. Žáci 5. ročníku ve škole v Nedvědici dosáhli procentuálního výsledku 88 % a žáci 4. ročníku této školy získali 77 % správných odpovědí. Poznávání různých objektů a míst v Mikroregionu Pernštejn činilo menší problém žákům z malotřídní školy v Doubravníku než žákům z plnoorganizované školy v Nedvědici.

9.2 Vyhodnocení výsledků dívek a chlapců

Z následující tabulky č. 13 a grafu č. 11 můžeme vyčíst rozdíl průměrných výsledků dívek a chlapců v jednotlivých školách. Tabulka č. 14 a graf č. 12 znázorňuje procentuální průměrnou úspěšnost obou pohlaví. Dále jsou v tabulkách č. 13 a č. 14 zaznamenány průměry bodů.

	ZŠ Doubravník		ZŠ Nedvědice	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Průměr bodů	17,7	16,2	15,7	16,3
Procentuální průměrná úspěšnost	84,4 %	76,9 %	74,5 %	77,4 %

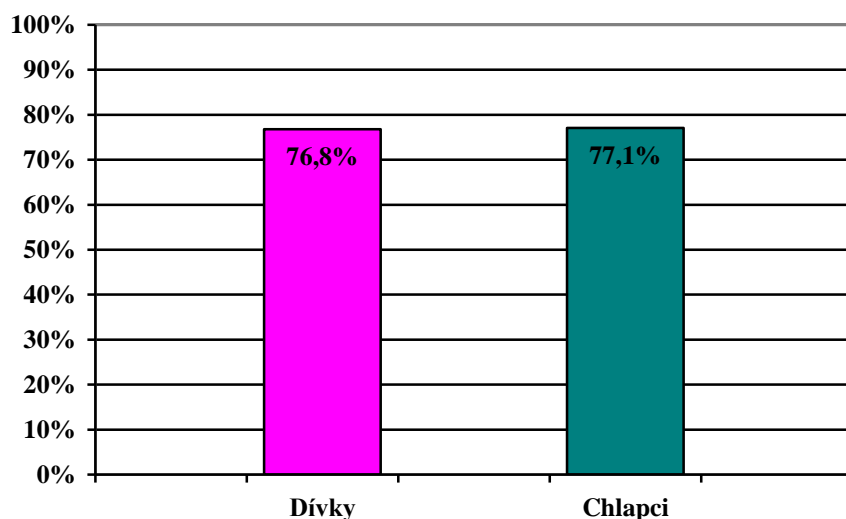
Tab. č. 13 Průměrné výsledky dívek a chlapců v jednotlivých školách

Graf č. 11 Průměrné výsledky dívek a chlapců v jednotlivých školách

	Dívky	Chlapci
Průměr bodů	16,1	16,2
Procentuální průměrná úspěšnost	76,8 %	77,1 %

Tab. č. 14 Průměrné výsledky dívek a chlapců

Graf č. 12 Průměrné výsledky dívek a chlapců

Z grafu č. 12 lze vyčíst, že procentuální průměrná úspěšnost dívek a chlapců byla téměř totožná. Procentuální průměrná úspěšnost dívek činila 76,8 %, zatímco chlapci zodpověděli 77,1 % správných odpovědí. Chlapci byli jen nepatrně (o 0,3 %) úspěšnější než dívky. Ve znalostech dívek a chlapců jsme tedy nezaznamenali významný rozdíl.

9.3 Porovnání celkových výsledků testů v jednotlivých školách

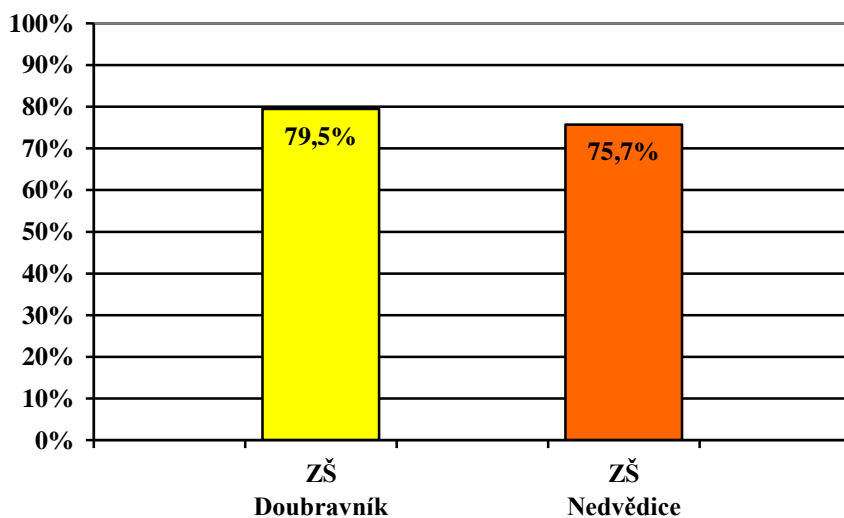
Dílčím cílem empirické části diplomové práce bylo zjistit, zda existují rozdíly ve znalostech žáků o svém regionu mezi školou malotřídní a plnoorganizovanou. V předchozích částech této kapitoly jsme zaznamenali výsledky žáků v jednotlivých testových položkách a také jsme vyhodnotili výsledky dívek a chlapců. Na základě zjištěných dat o úrovni znalostí v jednotlivých školách můžeme výsledky škol porovnat.

Z tabulky č. 15 můžeme vyčíst: počet žáků v jednotlivých školách, minimální a maximální dosažený počet bodů, celkový maximální počet bodů, který mohli žáci v daných školách získat a také dosažený počet bodů. Důležitou zjištěnou informací je průměr bodů a procentuální průměrná úspěšnost správných odpovědí.

	ZŠ Doubravník	ZŠ Nedvědice
Počet žáků	20	39
Minimální dosažené body	11	7
Maximální dosažené body	21	20
Maximální počet bodů	420	819
Dosažený počet bodů	334	620
Průměr bodů	16,7	15,9
Procentuální průměrná úspěšnost	79,5 %	75,7 %

Tab. č. 15 Celkové vyhodnocení didaktického testu

Maximálního počtu bodů (21 bodů) dosáhl pouze jeden žák, který navštěvuje malotřídní školu v Doubravníku. V plnoorganizované škole v Nedvědici získal jeden žák 20 bodů, což byl nejvyšší počet bodů získaný na této škole. Z tabulky č. 15 je zřejmé, že minimální počet bodů v doubravnické škole činil 11 bodů a v nedvědicke škole byl nejnižší dosažený počet bodů pouze 7 bodů. V následujícím grafu č. 13 je znázorněna procentuální průměrná úspěšnost obou škol.

Graf č. 13 Celkové vyhodnocení didaktického testu

Z tabulky č. 15 a grafu č. 13 vyplývá, že aritmetický průměr ze získaných výsledků v doubravnické škole činil 16,7 bodu, což představuje 79,5 % správných odpovědí. Úspěšnost

v nedvědicke škole dosáhla 75,7 %, aritmetický průměr všech výsledků této školy byl 15,9 bodu. Malotřídní škola v Doubravníku si vedla o necelá 4 % lépe než plnoorganizovaná škola v Nedvědici. Rozdíl procentuální průměrné úspěšnosti obou škol není výrazný.

10 OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ A SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

10.1 Platnost předpokladů

V této části diplomové práce ověřujeme a interpretujeme čtyři předpoklady, které jsme si zvolili na začátku výzkumného šetření.

Předpoklad č. 1: *Žáci v malotřídní škole v Doubravníku mají větší úroveň znalostí o svém regionu než žáci v plnoorganizované škole v Nedvědicích.*

Tento předpoklad se potvrdil, avšak rozdíly mezi jednotlivými školami byly minimální. Ke stanovení daného předpokladu nás vedla úvaha o značné spolupráci malotřídní školy s úřadem obce. Na základě naší úvahy jsme usoudili, že většina malotřídních škol se snaží velmi často obohacovat kulturní život obce – pořádá například různé akce, vystoupení, plesy a výlety po okolí. Můžeme předpokládat, že žáci z malotřídních „vesnických“ škol mají ke své obci větší vztah než žáci z plnoorganizovaných škol, do kterých spousta dětí dojíždí z okolních vesnic. Předpokládáme, že žáci z malotřídních škol jsou vedeni učitelským sborem k poznávání své obce a nejbližšího okolí svého bydliště více než žáci z plnoorganizované školy.

Z celkových výsledků výzkumného šetření jsme zjistili, že průměrný počet bodů ve 4. a 5. ročníku v základní škole v Doubravníku činil 16,7 bodu. Tento počet bodů odpovídá 79,5 % správných odpovědí. Aritmetický průměr všech bodů, které žáci 4. a 5. ročníku ze základní školy v Nedvědicích získali, činil 15,9 bodu. Úspěšnost nedvědicových žáků byla tedy 75,7 % správných odpovědí. Malotřídní škola v Doubravníku byla tedy úspěšnější než plnoorganizovaná škola v Nedvědicích.

Předpoklad č. 2: *Dívky mají větší úroveň znalostí o svém regionu než chlapci.*

Tento předpoklad se nepotvrdil. Před stanovením tohoto předpokladu jsme usoudili, že dívky (ve srovnání s chlapci) jsou pilnější a snaživější ve škole, rády se učí novým vědomostem a dovednostem, které souvisejí s poznáním svého okolí. Odhadovali jsme, že dívky při vyplňování testů budou pozornější a pečlivější než chlapci. Náš úsudek se tedy nepotvrdil, proto můžeme říci, že chlapci dokážou uvedené vlastnosti také využít.

Aritmetický průměr bodů dívek byl 16,1 bodu, z toho vyplývá, že dívky získaly 76,8 % správných odpovědí. Chlapci byli o 0,3 % úspěšnější než dívky. Procentuální úspěšnost chlapců činila 77,1 % a dosáhli průměrného počtu 16,2 bodů. Můžeme tedy konstatovat, že v úspěšnosti dívek a chlapců jsme nezaznamenali významný rozdíl.

Předpoklad č. 3: *Žáci malotřídní školy v Doubravníku budou úspěšnější než žáci plnoorganizované školy v Nedvědici v testové položce č. 6.*

Na základě výsledků výzkumného šetření jsme zjistili, že daný předpoklad se potvrdil. Položka č. 6 testovala povědomí žáků o rodákovi z Doubravníku, a proto jsme předpokládali, že většina žáků z doubravnické školy bude tohoto rodáka znát a odpoví správně. Naše úvaha byla správná.

Doubravničtí žáci dosáhli 70 % úspěšnosti správných odpovědí. Žáci ze základní školy v Nedvědici získali 66,7 % správných odpovědí. Můžeme tedy říci, že žáci z Doubravníku byli v položce č. 6 úspěšnější než žáci z Nedvědice.

Předpoklad č. 4: *Žáci plnoorganizované školy v Nedvědici budou úspěšnější než žáci malotřídní školy v Doubravníku v testových položkách č. 7 a č. 9.*

Daný předpoklad se potvrdil. Usoudili jsme, že žáci z nedvědicke školy budou v těchto úlohách úspěšnější, protože položky č. 7 a č. 9 souvisí s hradem Pernštejnem, který se nachází nedaleko městyse Nedvědice.

Žáci z plnoorganizované školy v položce č. 7 vůbec nechybovali, dosáhli 100 % úspěšnosti správných odpovědí. Zatímco žáci z malotřídní školy dosáhli 90 %. Tyto výsledky

vypovídají o tom, že většina žáků z obou škol dokáže poznat erb pánů z Pernštejna. Z těchto výsledků je evidentní, že žáci z nedvědicke školy byli v této položce úspěšnější.

V položce č. 9 byli žáci z nedvědicke školy opět úspěšnější než žáci ze školy doubravnické. Žáci z Nedvědice získali 84,6 % a žáci z Doubravníku dosáhli 75 % správných odpovědí.

Můžeme říci, že nedvědičtí žáci byli v těchto úlohách, které se týkaly hradu Pernštejna, úspěšnější než doubravničtí žáci.

10.2 Shrnutí výzkumu a návrhy doporučení

Hlavním cílem empirické části bylo zjistit, jakou úroveň znalostí o svém regionu mají žáci 4. a 5. ročníků v základní škole v Doubravníku a v základní škole v Nedvědici.

Nejprve bylo potřeba sestavit didaktický test zaměřený na Mikroregion Pernštejn, dále bylo provedeno výzkumné šetření ve školách nacházejících se v tomto regionu. Z výsledků didaktických testů jsme zjistili úroveň znalostí žáků. Na základě těchto výsledků jsme porovnali znalosti žáků s ohledem na jejich pohlaví a školu, kterou navštěvují.

Výzkumné šetření bylo uskutečněno na konci školního roku, protože v tomto období by žáci měli mít osvojenou většinu poznatků, jež jim byly v průběhu školního roku předávány. Didaktický test vypracovalo 59 žáků z obou škol. Celková průměrná úspěšnost všech žáků dosahovala téměř 77 %, tudíž výsledky žáků lze hodnotit jako uspokojivé. Aritmetický průměr bodů výsledků základní školy v Doubravníku činil 16,7 bodu tj. 79,5 % správných odpovědí. Výsledky žáků ze základní školy v Nedvědici byly o necelá 4 % horší než u žáků z doubravnické školy, aritmetický průměr činil 15,9 bodu, což představuje 75,7 % úspěšnosti. Rozdíl výsledků jednotlivých škol tedy nebyl velký, z toho můžeme usoudit, že nezáleží na tom, zda je škola malotřídní, či plnoorganizovaná. Jak jsme již uvedli v úvodu empirické části, spíše záleží na přístupu konkrétního učitele k vyučování vlastivědy a také na tom, jak podnětné je okolí žáků z hlediska regionálních poznatků a informací.

Předpoklad č. 1 byl potvrzen, žáci z malotřídní školy dosáhli lepšího výsledku než žáci z plnoorganizované školy, ačkoliv rozdíl nebyl výrazný. Předpoklad č. 2 se nepotvrdil, dívky neměly větší úroveň znalostí o svém regionu než chlapci, významné rozdíly mezi pohlavími jsme nezaregistrovali. Předpoklad č. 3 se potvrdil, protože žáci doubravnické školy poznali rodáka z Doubravníku lépe než žáci z nedvědicke školy. A předpoklad č. 4 se také potvrdil, jelikož žáci ze základní školy v Nedvědici byli úspěšnější v položkách souvisejících s hradem Pernštejnem, který leží nedaleko obce Nedvědice.

Pojmenování kraje, v němž se nachází škola, nečinilo žákům problémy. Žáci 5. ročníku obou škol v první položce nechybovali. V této úloze je znát, že žáci 5. ročníku mají více znalostí o krajích než žáci 4. ročníku, se kterými je třeba dané učivo ještě procvičovat. Nicméně vyznačení kraje do mapy nebylo podle výsledků pro žáky snadné. Je zapotřebí, aby se ve školách používaly mapy a více se s nimi pracovalo. Mapa je nezbytnou názornou pomůckou a cílem učitele by mělo být naučit žáky s mapou pracovat, aby si vytvořili základní představy o našem území. V položce číslo 3 byla úspěšnost správných odpovědí ještě nižší než v předchozí úloze. Úkolem bylo vypsát obce (případně místní části), které se nacházejí v Mikroregionu Pernštejn. Nízká míra úspěšnosti odpovědí na danou položku vypovídá o tom, že učitelé zřejmě nevěnují dostatek času ve vlastivědě výuce o regionu. Předpokládali jsme, že žáci budou vědět, která rostlina se hojně vyskytuje v Údolí Chlébského potoka, avšak výsledky opět nebyly uspokojivé. Toto krásné místo přímo vybízí k navštívení (například formou vlastivědné vycházky). Uvedení řeky, která protéká Doubravníkem a Nedvědicí, nebylo pro žáky obtížné. Z výsledků položky číslo 6 vyplývá, že žáci nemají velké povědomí o místních významných rodácích. Domníváme se, že žáci v této dichotomické otázce převážně tipovali. V předávání informací o významných lidech, kteří v minulosti žili v našem regionu, by učitelům mohly pomoci například různé pracovní listy (viz příloha č. 2). Položka týkající se erbu pánů z Pernštejna ukázala poměrně uspokojivé výsledky. Naopak pojmenovávání různých míst a objektů z Mikroregionu Pernštejn žákům činilo potíže. Pokud se děti nemohou bezprostředně setkat s různými zajímavými místy v okolí, pak by učitelé měli ve vyučovacích hodinách využívat různé obrazové materiály týkající se těchto míst a povídat si o nich s žáky. Pověst o tisu také neznali všichni respondenti, ačkoliv pověsti jsou pro žáky zajímavé a vtahují je do děje. Učitelé by mohli zařazovat četbu a vyprávění pověstí nejen do hodin vlastivědy, ale například i do hodin českého jazyka. Přiřazování obrázků míst

ke správným názvům dopadlo uspokojivě, pro žáky je zřejmě snazší přiřadit obrázek k názvu než danou fotografii pojmenovat.

Přestože lze říci, že žáci procentuálně odpověděli na většinu otázek správně, je třeba dodat, že otázky byly orientovány na základní informace, které by všichni žáci měli znát. Z tohoto hlediska se jeví znalost žáků o svém regionu ne zcela dostačující. U dotazovaných žáků můžeme předpokládat, že v dalších letech budou docházet do škol mimo svůj region, a tedy rozvoj znalosti vlastního regionu již pravděpodobně nebude součástí žádné výuky a své znalosti budou tito respondenti moci rozšiřovat pouze samostatnou aktivitou. Samostatné vzdělávání je ale efektivní, pokud navazuje na základní systematicky získané znalosti. A v tomto je úloha školství nenahraditelná.

Doporučujeme tedy pedagogům, aby věnovali dostatek času učivu o regionu. Žáci by se měli do svého rodného kraje rádi vracet. Měli by se naučit být zodpovědní za místo, kde žijí. Měli by si vytvořit vztah k rodnému kraji tak, aby jej chtěli zvelebovat, rozvíjet a aby se chtěli podílet na komunitním životě. Úkolem učitelů je rozvíjet vztah a úctu žáků ke svému bydlišti a okolí.

Pedagogové musí umět vhodně motivovat žáky k tomu, aby měli zájem poznávat svůj rodný kraj. Měli by zařazovat do vyučování vlastivědné vycházky, exkurze a jiné zajímavé organizační formy, které žáky budou bavit. Většinou se těmto formám výuky vyhýbají, protože jsou časově a organizačně náročné a vyžadují důkladnou přípravu. Nicméně učitelé by si měli uvědomit, že právě tyto výukové aktivity jsou velmi efektivní při poznávání různých zajímavých míst v okolí bydliště žáků. Je velmi dobré obměňovat nejen organizační formy výuky, ale i vyučovací metody a vyučovací prostředky.

Na základě výsledků výzkumného šetření jsme se rozhodli, že vytvoříme soubor pracovních listů, který učitelé budou moci využívat pro upevnění znalostí žáků a k procvičení učiva s regionální tematikou. Pedagogové se mohou pracovními listy inspirovat a využívat je v hodinách vlastivědy.

PRAKTICKÁ ČÁST

Regionální tematika neodmyslitelně patří do výuky vlastivědy. Pedagogové by se měli věnovat místu, ve kterém žáci žijí, nejen ve vyučovacích hodinách vlastivědy, ale i v jiných vyučovacích předmětech. Předávání poznatků o regionu by mělo být uskutečňováno různými vyučovacími metodami a organizačními formami. Učitel musí umět žáky zaujmout tak, aby je osvojování nových informací o svém regionu bavilo.

Na základě vyhodnocení výzkumného šetření jsme se rozhodli vytvořit praktickou část. Cílem praktické části je sestavit soubor pracovních listů, který bude zaměřený na Mikroregion Pernštejn.

11 CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍCH LISTŮ

Praktická část obsahuje soubor pracovních listů (viz příloha č. 2) zaměřených na Mikroregion Pernštejn. Pracovní listy jsou určeny k procvičování a upevňování učiva o regionu zejména ve vlastivědě, ale mohou být použity i v jiných vyučovacích předmětech (český jazyk, matematika, přírodověda, výtvarná výchova atd.). Jsou vytvořeny pro žáky 4. a 5. ročníků, avšak lze je využít i při práci s mladšími žáky, kteří jeví zájem o poznávání své rodné vesnice či města. Při tvorbě pracovních listů jsme vycházeli především ze vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* a jsou sestavené na základě informací uvedených v teoretické části diplomové práce. Avšak všechny poznatky uvedené v teoretické části jsme v praktické části nevyužili, proto soubor pracovních listů slouží zejména pro inspiraci učitelům. Použití pracovních listů musí navazovat na informace, se kterými se žáci ve výuce již setkali.

ZÁVĚR

Tématem mé diplomové práce byla „Regionální vlastivěda a její využití na prvním stupni základní školy – Mikroregion Pernštejn“. Domnívala jsem se, že pedagogové zařazují regionální tematiku do vyučování jen zřídka, a tudíž jsem chtěla zjistit, jaké znalosti mají žáci o svém regionu. Pro výzkumné šetření jsem si vybrala Mikroregion Pernštejn, ve kterém bydlím.

Cílem diplomové práce bylo shrnout základní informace o Mikroregionu Pernštejn, zjistit úroveň znalostí žáků o tomto regionu a vytvořit soubor pracovních listů, který má pomoci učitelům zařazovat do výuky regionální tematiku.

V teoretické části jsme shromáždili základní informace o Mikroregionu Pernštejn. Zabývali jsme se obcemi, památkami a zajímavými místy, které se nacházejí v tomto regionu. Uvedli jsme významné osobnosti, které žily v tomto místě. Vysvětlili jsme základní pojmy regionální vlastivědy. Z hlediska regionální vlastivědy jsme analyzovali Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Hlavním cílem empirické části bylo zjistit, jakou úroveň znalostí mají žáci 4. a 5. ročníků o Mikroregionu Pernštejn v základních školách, které se nacházejí v tomto regionu. Také nás zajímalo, jestli existují rozdíly ve znalostech o svém regionu mezi žáky, kteří navštěvují malotřídní a plnoorganizovanou školu. Můžeme konstatovat, že nestandardizovaný didaktický test byl vhodně zvolenou metodou k získání dat pro výzkumné šetření. Didaktické testy jsme rozdali žákům 4. a 5. ročníků, kteří navštěvují školy v Mikroregionu Pernštejn. Z výsledků testů jsme zjistili úroveň znalostí žáků a na základě těchto výsledků jsme porovnali znalosti žáků s ohledem na jejich pohlaví a školu, kterou navštěvují. Didaktický test dohromady vypracovalo 59 žáků. Celková průměrná úspěšnost všech žáků dosahovala téměř 77 %, tudíž výsledky žáků jsme zhodnotili jako uspokojivé. Avšak musíme podotknout, že otázky byly kladené na základní informace, které by všichni žáci měli znát. Z tohoto hlediska se jeví znalost žáků o svém regionu ne zcela dostačující. Žáci z malotřídní školy v Doubravníku byli o 4 % úspěšnější než žáci z plnoorganizované školy v Nedvědicích. Rozdíl výsledků jednotlivých škol tedy nebyl velký. Usoudili jsme, že

nezáleží na tom, jestli je škola malotřídní, či plnoorganizovaná. V úspěšnosti dívek a chlapců jsme nezaznamenali významný rozdíl.

Praktická část obsahuje pracovní listy, které jsou zaměřené na regionální tematiku. Pracovní listy mohou pomoci pedagogům při zařazování regionálních prvků do vyučování.

Učivo o regionu by mělo být součástí nejen vlastivědy, ale i jiných vyučovacích předmětů. Výuka s regionální tematikou musí být pro děti zábavná, protože jen tím mohou učitelé dosáhnout toho, aby žáci byli motivováni k získávání poznatků o svém regionu a aby výuka byla efektivní. Doporučujeme pedagogům, aby propojovali výuku s regionálními prvky a dostatečně se tomuto učivu věnovali. Je důležité, aby žáci věděli, jak se nazývají místa a objekty, se kterými se každý den setkávají.

Učitel na 1. stupni základní školy má významnou roli při utváření vztahu žáků ke své rodné vesnici či městu. Každý dobrý pedagog by si měl uvědomit, že díky dobrým znalostem vlastního regionu mohou žáci navíc v budoucnu lépe vstřebávat znalosti o ostatních regionech na základě srovnávání informací. Znalost rodného kraje je velmi podstatná pro vytvoření vztahu ke svému regionu. Žáci by se měli naučit být zodpovědní za místo, kde žijí a měli by se do svého rodného kraje rádi vracet.

POUŽITÁ LITERATURA A OSTATNÍ ZDROJE

Použitá literatura

BARTOŠ, Josef, SCHULZ, Jindřich a TRAPL, Miloš. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 119 s. ISBN 80-244-0865-1.

CISÁR, Vladimír, ČERNÝ, Karel, ŠMÍD, Jiří a ŠUSTR, Milan. *Nedvědice na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2013. 81 s. ISBN 978-80-905495-0-0.

CISÁR, Vladimír, ČERNÝ, Karel, ŠUSTR, Milan. *Hrad Pernštejn na starých pohlednicích*. Žďár nad Sázavou: Tváře, 2012. 120 s. ISBN 978-80-904970-4-7.

DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Skvosty Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Knižní klub, 2012. 216 s. ISBN 978-80-242-3428-1.

DOLEČEK, Jan, ed. *Česká republika: města a obce, 1. díl: tradice, historie, památky, turistika, současnost*. 3. př. vyd. Praha: Proxima Bohemia, 2016. 1359 s. ISBN 978-80-905393-6-5.

DOLEČEK, Jan, ed. *Česká republika: města a obce, 2. díl: tradice, historie, památky, turistika, současnost*. 3. př. vyd. Praha: Proxima Bohemia, 2016. 559 s. ISBN 978-80-905393-6-5.

DOLEČEK, Jan, ed. *Jihomoravský kraj: města a obce Jihomoravského kraje: tradice, historie, památky, turistika, současnost*. Rožnov pod Radhoštěm: Proxima Bohemia, [2006].

FASNEROVÁ, Martina a STOLINSKÁ, Dominika. *Pedagogická praxe pro studenty oboru Učitelství pro 1. stupeň základních škol*. Olomouc: Hanex, 2012. 88 s. ISBN 978-80-7409-051-6.

FIC, Karel a ZACPAL, Josef. *Tišnovsko: vlastivěda kraje od Pernštejna k Veveří*. Tišnov: Bethania, 1999. 255 s. ISBN 80-238-4289-7.

FIC, Karel. *Dějiny Drahonína*. Tišnov: Sursum, 2003. ISBN 80-7323-049-6.

- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4. rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008. 269 s. ISBN 978-80-223-2391-8.
- GERBRICH, Josef, ed., MICHEK, Dalibor ed. a ŠENKYŘÍKOVÁ, Barbora ed. *Doubravník a Výmolovy varhany*. Doubravník: Římskokatolická farnost Doubravník, ©2014. 84 s. ISBN 978-80-260-6919-5.
- HOSÁK, Ladislav et al. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1981. 368 s.
- HRÁDEK, Mojmír et al. *Doubravník v dějinách 1208-2008*. Doubravník: Městys Doubravník, 2008. 348 s. ISBN 978-80-254-2807-8.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JURMAN, Hynek. *Bystřicko: turisticko-vlastivědný průvodce obcemi a jejich okolím*. Tišnov: Sursum, 1998. 260 s. ISBN 80-85799-31-6.
- JURMAN, Hynek. *Pernštejský tis: pověsti ze Zubří země*. 5. dopl. a př. vyd. Štěpánov nad Svratkou: Hynek Jurman, 2012. 168 s. ISBN 978-80-2601787-5.
- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5. př. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. 855 s. ISBN 80-04-26059-4.
- KUDĚLKA, Zdeněk. *Pernštejn: Státní hrad a okolí*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství pro Státní památkovou správu v Praze, 1954. 32 s.
- LANGEROVÁ, Blanka. *Kraj Vysočina*. Praha: ACR Alfa, ©2004. 231 s. ISBN 80-86408-11-6.
- MAZÁČ, Leopold a BUKAL, Bořivoj. *Doubravník*. Doubravník: Místní národní výbor, 1972. 131 s.
- MINAŘÍKOVÁ, Marie. *Historie obce Sejřek 1350-1945*. Sejřek: Obecní úřad Sejřek, 2010. 168 s.
- NEČAS, Jan Evangelista, OČADLÍK, Josef et al. *Pernštýn a poříčí Svratky z Tišnova ku pramenům*. Kroměříž: Jindřich Slovák, 1903. 160 s.

- OHAREK, Václav. *Vlastivěda moravská, II. Místopis: Tišnovský okres*. Brno: Musejní spolek, 1923. 464 s.
- PAULÍK, Ivo. *Ottův turistický průvodce: Vysočina*. Praha: Ottovo nakladatelství, ©2010. 118 s. ISBN 978-80-7360-871-2.
- PETIŠKA, Eduard. *Čtení o hradech, zámcích a městech*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7360-615-2.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 322 s. ISBN 978-80-7367-416-8.
- RAŠKOVÁ, Miluše. *Elementární učení o přírodě a společnosti od minulosti k současnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. 69 s. ISBN 80-244-1381-7.
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Academia, 1998. 647 s. ISBN 80-200-0493-9.
- ŠMARDA, Jan. *Tišnovsko: vlastivědné poměry okresu*. 2. vyd. Tišnov: 1939. 51 s.
- TOUŠLOVÁ, Iveta, PODHORSKÝ, Marek a MARŠÁL, Josef. *Toulavá kamera 2*. Praha: Česká televize, ©2006. ISBN 80-7316-233-4.
- TROJAN, Jiří a TROJANOVÁ, Iva. *Na křídlech za poznáním obcí Žďárska: 168 samostatných obcí a městysů, města a zajímavosti Žďárska*. 1. vyd. Velké Meziříčí: Jiří Trojan, 2008. 203 s. ISBN 978-80-904169-0-1.
- VAVRDOVÁ, Alena. *Didaktika vlastivědy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. 75 s. ISBN 978-80-244-2263-3.
- VAVRDOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly k základům didaktiky vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 45 s. ISBN 80-7067-800-3.

Brožury

LACINA, Jan a FIC, Karel. *Tišnov a Tišnovsko: průvodce Tišnovem a Tišnovskem*. Tišnov: Město Tišnov, 2004.

Mikroregion Pernštejn. *Vyšlápněte si k nám!*. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, [2010].

Sdružení obcí Bystřicka. *Bystřicko*. Bystřice nad Pernštejnem: sdružení obcí Bystřicka, ©1996. 33 s.

Internetové zdroje

Doubravník: Prudká - papírna. *Jižní Morava* [online]. Brno: Centrála cestovního ruchu Jižní Morava, ©2014-2017 [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: http://www.jizni-morava.info/doubravnik/13_58648_prudka-papirna/

Doubravník: Sokolí skála - přírodní rezervace. *Jižní Morava* [online]. Brno: Centrála cestovního ruchu Jižní Morava, ©2014-2017 [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: http://www.jizni-morava.info/doubravnik/13_57766_sokoli-skala-prirodni-rezervace/

Expozice muzea: Síň odkazu Aloise Lukáška. *Městské muzeum Bystřice nad Pernštejnem* [online]. Bystřice nad Pernštejnem: Městské muzeum Bystřice nad Pernštejnem, ©2012 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.muzeumbystricko.cz/expozice-muzea/sin-odkazu-aloise-lukaska>

Fotogalerie: Černvír. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/fotogalerie/cernvir/>

Fotogalerie: Doubravník. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/fotogalerie/doubravnik/>

Fotogalerie: Drahonín. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/fotogalerie/drahonin/>

Fotogalerie: fotogalerie 2009. *Galerie z ruky* [online]. Křížovice: Macháčková, ©2017 [cit. 2016-05-26]. Dostupné

z: http://www.galeriezruky.cz/gallery.php?modul=gallery&akce=galerie_ukaz&galerie_id=4

Fotografie - Významná místa. *Městys Nedvědice* [online]. Nedvědice: Městys Nedvědice [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: <https://www.nedvedice.cz/obrazky/nedv/nedv07.jpg>

Historie Mikroregionu Pernštejn. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/historie-mikroregionu-pernstejn/>

Malíři Bystřicka. *Bystřicko* [online]. Bystřice nad Pernštejnem: Turistické informační centrum Bystřice nad Pernštejnem, ©2016 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://info.bystricenp.cz/maliri-bystricka>

Mapa regionu. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/historie-mikroregionu-pernstejn/mapa-regionu/>

Mramorový hrad Pernštejn. *Hrad Pernštejn* [online]. Nedvědice: Hrad Pernštejn, ©2007 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.hrad-pernstejn.cz>

O galerii. *Galerie z ruky* [online]. Křížovice: Macháčková, 2016 [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <http://www.galeriezruky.cz>

Pamětihodnosti. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/pametihodnosti/>

Přehledy šlechtických erbů. *O hradech.eu* [online]. David Mikoláš [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: http://www.o hradech.eu/prehled_erbu.html

Příroda. *Mikroregion Pernštejn* [online]. Nedvědice: Mikroregion Pernštejn, ©2017 [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://www.pernstejnsko.cz/priroda/>

Slepá mapa ČR: Slepá mapa krajů ČR. *Mapa České republiky* [online]. [cit. 2016-05-20].
Dostupné z: <http://www.mapaceskerekrepubliky.cz/img/slepa-mapa-kraju-cr.jpg>

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka IV. k Literatuře v kostce pro střední školy: česká a světová literatura 2. pol. 20. století* [online]. [Praha]: Fragment, ©2011 [cit. 2017-04-09]. Maturita v kostce. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=gVzhVhshFOQC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013. 142 s. [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

Vyhledávače: Mikroregiony. *Regionální informační servis* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, ©2012-2016 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/mikroregiony>

Seznam použitých zkratk

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

č. – číslo

č. p. – číslo popisné

ČR – Česká republika

km – kilometr

RVP - Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

st. – století

sv. – svatý

ŠVP – školní vzdělávací programy

tab. – tabulka

tj. – to je

tzv. – takzvaný

ZŠ – základní škola

Seznamek tabulek

Tab. č. 1 Počet respondentů v jednotlivých školách

Tab. č. 2 Bodování didaktického testu

Tab. č. 3 Název kraje, ve kterém žáci navštěvují ZŠ

Tab. č. 4 Vyznačení Jihomoravského kraje do mapy

Tab. č. 5 Názvy obcí, které patří do Mikroregionu Pernštejn

Tab. č. 6 Rostlina vyskytující se v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka

Tab. č. 7 Název řeky, která protéká Doubravníkem a Nedvědicí

Tab. č. 8 Rodák z Doubravníku

Tab. č. 9 Erb pánů z Pernštejna

Tab. č. 10 Názvy objektů a míst v Mikroregionu Pernštejn

Tab. č. 11 Strom rostoucí na svahu pod hradem Pernštejnem

Tab. č. 12 Spojení názvů míst s obrázky

Tab. č. 13 Průměrné výsledky dívek a chlapců v jednotlivých školách

Tab. č. 14 Průměrné výsledky dívek a chlapců

Tab. č. 15 Celkové vyhodnocení didaktického testu

Seznam grafů

Graf č. 1 *Název kraje, ve kterém žáci navštěvují ZŠ*

Graf č. 2 *Vyznačení Jihomoravského kraje do mapy*

Graf č. 3 *Názvy obcí, které patří do Mikroregionu Pernštejn*

Graf č. 4 *Rostlina vyskytující se v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka*

Graf č. 5 *Název řeky, která protéká Doubravíkem a Nedvědicí*

Graf č. 6 *Rodák z Doubravíku*

Graf č. 7 *Erb pánů z Pernštejna*

Graf č. 8 *Názvy objektů a míst v Mikroregionu Pernštejn*

Graf č. 9 *Strom rostoucí na svahu pod hradem Pernštejnem*

Graf č. 10 *Spojení názvů míst s obrázky*

Graf č. 11 *Průměrné výsledky dívek a chlapců v jednotlivých školách*

Graf č. 12 *Průměrné výsledky dívek a chlapců*

Graf č. 13 *Celkové vyhodnocení didaktického testu*

Seznam obrázků

Obr. č. 1 Mapa Mikroregionu Pernštejn

Obr. č. 2 Mapa Mikroregionu Pernštejn

Obr. č. 3 Dřevěný krytý most v Černvíru

Obr. č. 4 Galerie z ruky

Obr. č. 5 Erb pánů z Pernštejna

Obr. č. 6 Hrad Pernštejn

Obr. č. 7 Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Černvíru

Obr. č. 8 Kostel Povýšení sv. Kříže v Doubravníku

Obr. č. 9 Kostel sv. Kunhuty v Nedvědicí

Obr. č. 10 Sokolí skála

Obr. č. 11 Trenckova rokle

Seznam příloh

Příloha č. 1 *Didaktický test*

Příloha č. 2 *Soubor pracovních listů*

Příloha č. 1 – Didaktický test

Zakroužkuj:

A) Jsem dívka.

B) Jsem chlapec.

A) Chodím do 4. třídy.

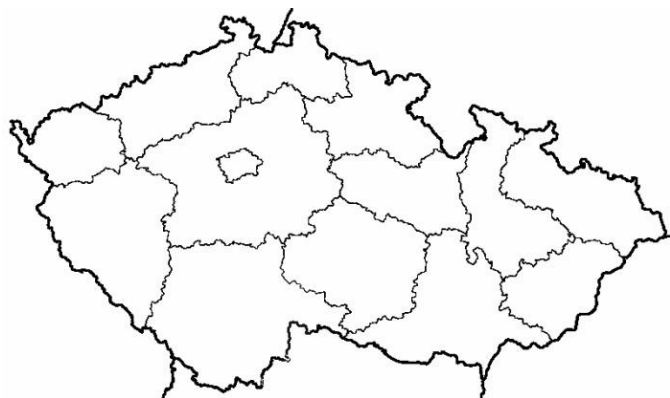
B) Chodím do 5. třídy.

A) Navštěvuji základní školu v Doubravníku.

B) Navštěvuji základní školu v Nedvědicí.

1) Napiš, jak se jmenuje kraj, ve kterém se nachází škola, kterou navštěvuješ.

2) Tento kraj najdi na mapě a vyznač jej barevně.

3) Napiš alespoň pět obcí (případně místních částí), které patří do Mikroregionu Pernštejn.

4) Napiš, která rostlina se hojně vyskytuje v přírodní rezervaci Údolí Chlébského potoka.

5) Napiš, jak se jmenuje řeka, která protéká Doubravníkem a Nedvědicí.

6) Rodák z Doubravníku, který se v roce 1904 zapsal do historie stavbou železniční trati z Tišnova do Žďáru nad Sázavou, se jmenoval Osvald Životský.

Zakroužkuj správnou odpověď:

ANO - NE

7) Vyber a zakroužkuj, který erb patřil pánům z Pernštejna.

A)

B)

C)

D)

8) Ke každému obrázku napiš název objektu (místa).

A)

B)

C)

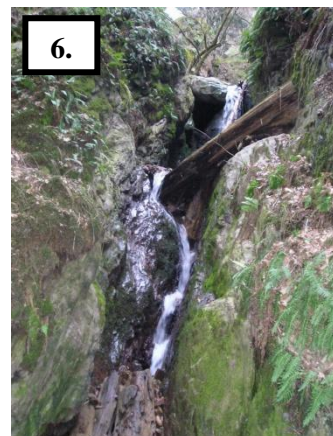

9) Na svahu pod hradem Pernštejnem roste strom, který je podle pověsti spojen s hradem. Vyber z následujících možností, o který strom se jedná.

- A) Smrk
- B) Dub
- C) Tis
- D) Jedle

10) Přiřaď ke každému obrázku správný název.

- a) Kostel sv. Kunhuty – Nedvědice
- b) Kostel Povýšení svatého Kříže – Doubravník
- c) Kostel Nanebevzetí Panny Marie – Černvít
- d) Trenckova rokle
- e) Sokolí skála
- f) Galerie z ruky – Křížovice

**SOUBOR
PRACOVNÍCH
LISTŮ**

Moje cesta do školy

* Doplň do neúplné věty název obce.

Bydlím v

Navštěvuji základní školu v

* Vyber a zakroužkuj správnou odpověď.

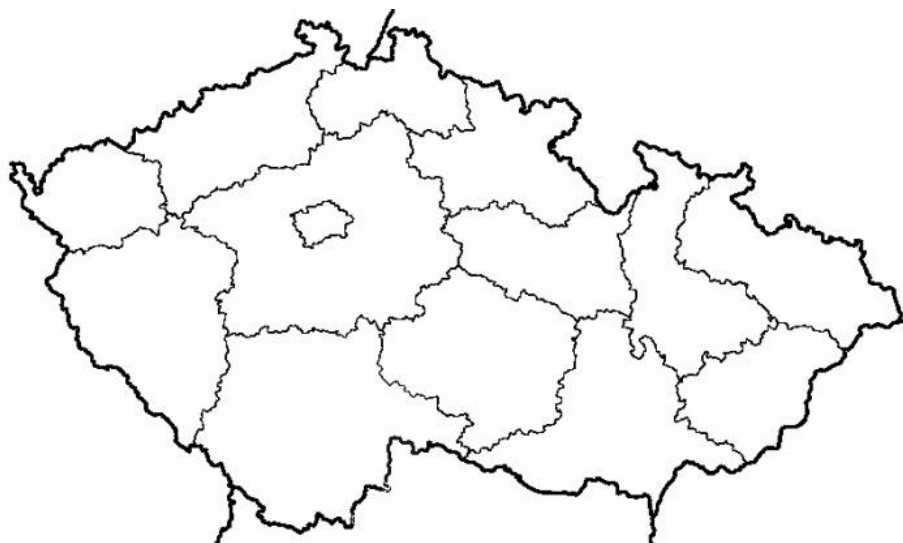
Do školy chodím

- a) s rodiči
- b) s babičkou
- c) s dědečkem
- d) s kamarády
- e) sám/sama

* Vyber a zakroužkuj, v jakém kraji navštěvuješ základní školu.

- a) Vysočina
- b) Jihomoravský
- c) Jihočeský
- d) Olomoucký

* Tento kraj najdi na mapě a vyznač jej barevně.

* Nakresli dopravní značky, které po cestě do školy můžeš vidět. Nakreslené značky správně pojmenuj.

* Písmena ve slovech se nám zpřeházela. Poznáš, o jaká slova se jedná?

(nápověda: slova se týkají našeho regionu)

TERNKCAVO OKREL

DHAR NETNŠPREJ

AŘKE SRAKTAV

SOOLÍK SAÁLK

ŠAÁNRFŮVK MÝNL

CAVRSTEKÁ IROHAANTN

DOÚÍL CHÉLKBOSÉH AOOTKP

* Najdi a spoj informace se správnými souslovími z předchozího cvičení.

místo s hojným výskytem bledule jarní

přírodní rezervace, která leží nedaleko vesnice Prudká, rozprostírají se v ní příkré rulové skály a v minulosti v ní hnízdil sokol stěhovavý

významná moravská řeka, která pramení na Křivém javoru nedaleko Žákovy hory ve Žďárských vrších

* Spoj obce se správnými informacemi.

Ujčov

Drahonín

Sejřek

Nedvědice

Doubravník

V obci se nachází tyto památky: kostel Povýšení sv. Kříže, kaple sv. Máří Magdaleny nacházející se na kopci nazývaném Bozinka a kaple sv. Anny.

Uprostřed obce je postaven kostel sv. Kunhuty. V obci je velký rybník, který patří k největším rybníkům v Mikroregionu Pernštejn.

Nedaleko obce se nachází Šafránkův mlýn, zřícenina hradu Košíkov a Trenckova rokle, která je často navštěvována turisty.

Část obce se nazývá Mansberk. Je zde v provozu terapeutická farma pro léčbu drogově závislých.

Místními částmi obce jsou Dolní Čepí, Horní Čepí, Kovářová a Lískovec.

* Vylušti šifru, ve které je ukryté jméno a příjmení rodáka z obce Pernštejn, který byl kapelníkem vídeňského Dvorního divadla. Podtrhni každé třetí písmeno, jméno a příjmení napiš na řádek pod šifru.

GRAKLNDETKIOBGNTRÍCÁNDEEBQMŽŠIOPLVFTRDIČRTŠČL

---

* Zkus vyhledat více informací o rodákovi na internetu.

Čtyřsměrka – vyškrtej uvedená slova (ze zbylých písmen vyjde tajenka)

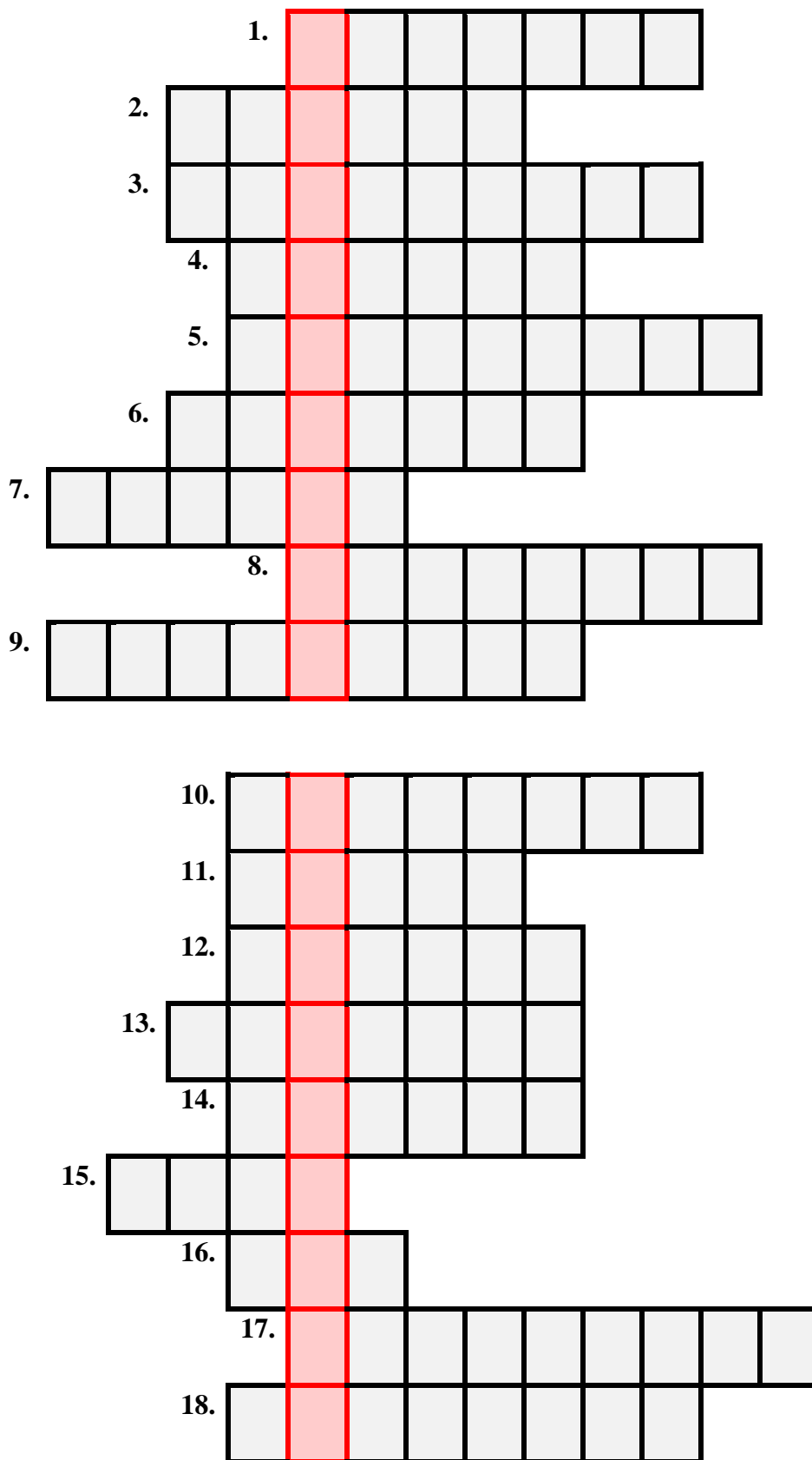
BLEDULE, BOR, DOUBRAVNÍK, GALERIE, HRAD, HUSLE, LES, LOUČKA, MANSBERK, MEZ, NEDVĚDICE, OBCE, OLŠÍ, PERNŠTEJN, POLE, SOKOL, SVRATKA, TIS, TRENCK

P	E	R	N	Š	T	E	J	N	B
M	I	O	E	H	S	E	L	K	L
R	O	B	D	R	V	P	O	L	E
K	Í	N	V	A	R	B	U	O	D
C	S	R	Ě	D	A	H	Č	L	U
N	O	E	D	G	T	U	K	Š	L
E	K	T	I	S	K	S	A	Í	E
R	O	B	C	E	A	L	M	E	Z
T	L	I	E	I	R	E	L	A	G
M	A	N	S	B	E	R	K	O	N

TAJENKA: _____

* Křížovka

Vyluště název přírodního parku, který se nachází v Mikroregionu Pernštejn.

Tajenka: _____

- 1) Řeka, která protéká Mikroregionem Pernštejn
- 2) Příjmení rodáka z Doubravníku, který se zapsal do historie stavbou železniční trati z Tišnova do Žďáru nad Sázavou
- 3) Významný hrad nacházející se v našem regionu
- 4) Místními částmi Pernštejnského Jestřabí jsou Husle, Jilmoví a ... (doplň)
- 5) Historické období, ze kterého pochází hrad Pernštejn (byl postaven v 13. století)
- 6) Rostlina, která se hojně vyskytuje v Údolí Chlébského potoka
- 7) Jméno barona ukrývajícího se v rokli nedaleko obce Drahonín
- 8) Příjmení herce, který se narodil v Sejřku
(nejčastěji představoval trpaslíka, hrál např. v pohádce Arabela)
- 9) Název mlýnu, jenž se nachází nedaleko obce Drahonín
- 10) Místní část Skorotic
- 11) Pták, který hnízdil na Sokolí skále u Prudké
- 12) Kámen, který byl využitý při stavbě kostela Povýšení sv. Kříže v Doubravníku
- 13) Kostel v Nedvědici je zasvěcen svaté ... (doplň)
- 14) Vesnice, která dostala název podle velkého množství raků v potoce Rakovci
- 15) V Černvíru se nachází dřevěný krytý ... (doplň)
- 16) Strom, který je podle pověsti spojen s hradem (roste na svahu pod Pernštejnem)
- 17) Obec, která byla původně podhradím hradu Pernštejna, sdílela s ním své osudy
- 18) Příjmení sochaře, jehož manželka je majitelkou Galerie z ruky v Křížovicích

* Použij uvedená slova ve větě. Vytvořenou větu napiš za dané slovo.

SVRATKA

PERNŠTEJN

CHLÉBSKÉ

ČERNVÍR

* Škrtni slova (sousloví), která do řádku nepatří. V každém řádku je uveden jeden pojem, který se nevztahuje k Mikroregionu Pernštejn.

ČERNVÍR, KRÍŽOVICE, TIŠNOV, OLŠÍ, RAKOVÉ, SEJŘEK, BÝŠOVEC

ŠPILBERK, PERNŠTEJN, GALERIE Z RUKY, DŘEVĚNÝ KRYTÝ MOST

OSVALD ŽIVOTSKÝ, JIŘÍ KRYTINÁŘ, ALOIS FRANK, KAREL GOTT

ŠAFRÁNKŮV MLÝN, PROPAST MACOCHA, TRENCKOVA ROKLE

ÚDOLÍ CHLÉBSKÉHO POTOKA, REZERVACE NAD HOROU, BESKYDY

KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE, KOSTEL SV. KUNHUTY, BAZILIKA SV. JIŘÍ

* Doplň do slov vynechaná písmena.

- Hrad _ernštejn patří k nejlépe dochovaným středověkým hradům v _eské _epublice.
- Řeky _vratka a Loučka proudí v hlubokých údol_ch našeho regionu.
- V Mikroregionu Pernštejn najdeme množstv_ chráněných vzácných druhů rostl_n. Na jaře můžeme v přírodní rezervac_ Údolí Chlébského potoka _patřit mnoho b_lých květů bledule jarní.
- Na územ_ Mikroregionu Pernštejn můžeme pozorovat zajímavé živočich_. V_skytují se zde chráněný v_r, krkavec, skorec nebo například ledňáček. V řece _vratce žijí pstruz_ a lipani.
- U Horního Čepí se v m_nulosti těžilo stř_bro a barevné kov_. V okol_ Olší a _rahonína se těžila uranová a železná _uda.

* Pracuj s textem v předchozím cvičení.

- 1) Urči slovní druhy u všech slov, která jsou v druhé větě.
- 2) Podtrhni v textu všechna slovesa.
- 3) Vyber a zapiš čtyři podstatná jména. Urči u nich číslo, pád, rod a vzor.

- 4) Vymysli krátkou báseň na téma Mikroregion Pernštejn.

* Vezmi si pastelky. Červeně zakroužkuj obce, modře památky, zeleně přírodní rezervace a chráněná území.

Údolí Chlébského potoka

kostel sv. Václava

Sejřek

Sokolí skála

Bor

Prudká

Nad Horou

kaple sv. Máří Magdaleny

Husle

Smrček

Dolní Čepí

kostel Nanebevzetí Panny Marie

hrad Pernštejn

Hrádky

* Vyber si jednu obec a památku z předchozího cvičení. Napiš informace, které o dané obci a památce víš.

* Vylušti, jak se jmenoval první předek rodu Pernštejnů.

(náповěda: jednotlivá písmena přiřiš k výsledkům příkladů do tabulky)

424	70	400	98	330	0
-----	----	-----	----	-----	---

500

100	358	200	386	106	140	59
-----	-----	-----	-----	-----	-----	----

$$4 \cdot 5 \cdot 5 = M$$

$$200 \cdot 5 - 500 = Z$$

$$7 \cdot 7 \cdot 2 = P$$

$$200 + 150 + 8 = E$$

$$20 \cdot 8 + 40 = D$$

$$10 \cdot 7 \cdot 2 = V$$

$$600 - 250 + 36 = L$$

$$2 \cdot 50 \cdot 4 = \check{E}$$

$$800 + 100 - 900 = N$$

$$8 \cdot 8 - 5 = A$$

$$204 - 8 - 90 = O$$

$$900 - 750 - 80 = T$$

$$6 \cdot 5 + 300 = \text{A}$$

$$400 + 35 - 11 = \check{S}$$

* Vylušti, jak se jmenoval spisovatel, který pracoval v mramorových lomech

v Nedvědicí.

(náповěda: vyškrtej všechna čísla, která nejsou násobky velkých čísel umístěných na začátku řádku, potom čti text odzadu)

5	5	19	10	24	45	72	48	50	2	25	30
	S	T	A	Q	R	U	B	A	S	K	K
6	12	30	15	59	6	36	9	32	18	51	60
	E	Š	V	Z	I	T	Y	B	N	P	A
7	42	35	13	28	14	60	70	52	34	49	7
	R	F	H	F	E	R	S	T	W	O	J

* Co víš o Údolí Chlébského potoka a Sokolí skále?

1) Napiš název vesnice, u které se nachází Údolí Chlébského potoka.

2) Jak se jmenuje rostlina, která se hojně vyskytuje v tomto údolí?

3) Nakresli tuto květinu a popiš části rostliny.

4) Napiš název vesnice, u které se nachází Sokolí skála.

5) Jak se jmenuje pták, který zde v minulosti hnízdil?

6) Nakresli tohoto ptáka.

O Pernštejnu

V dávných časech žil v hlubokých moravských lesích muž, který se jmenoval Vojtěch a pálil zde uhlí. Postavil si chatrč, kde měl uložené celé své bohatství – ovčí kůže na zahřátí, ostrou sekyru a různé zásoby potravin. Vesnice byla odtud vzdálená, proto do ní docházel jen občas. Přes den muž pracoval v lese, tudíž chatrč bývala celý den opuštěná. Nikdy nezamykal, protože zloději už tehdy kradli především na tržištích a v městských domech.

Jednoho dne se stala podivná věc. Zatímco muž pracoval v lese, někdo mu doma ujídal jeho chléb. Od té doby si každý večer všiml, že mu ubylo ze zásob. Rozhodl se, že další den nepůjde do lesa a zjistí, kdo je ten nevídaný host. Schoval se tedy za chatrč se sekyrou a čekal, kdo se objeví. Najednou přišel na mýtinu statný zubr. Potom zamířil k chatrči, vešel do ní a pak už bylo slyšet jen mlaskání. Vojtěch obešel chatrč a číhal na zubra. Avšak zubr ucítil pach člověka, a tak velmi rychle vyrazil ven. Vojtěchovi vyklouzla sekyra z ruky, vrhl se tedy na zvíře holýma rukama. Uchopil jej za rohy, zubr se velmi vzpíral. Vojtěch si vzal sekyru a táhl zubra za sebou. Vydal se k hradu, kde sídlil kníže.

Strážní uviděli již z dálky Vojtěcha, jak táhne zubra. Na hradě v tom okamžiku nastal velký shon, protože se všichni chtěli podívat na nevídaný průvod. Brána se otevřela dokořán a sám kníže přišel na nádvoří. „Ještě nikdy jsem neviděl, že by byl člověk silnější než zubr,“ řekl kníže Vojtěchovi, „pokud máš nějaké přání, vyslov ho. Chtěl bych tvoji statečnost odměnit.“ „Pane, mám jedno jediné přání,“ promluvil Vojtěch. „Chci sám pálit uhlí v lese, ve kterém stojí moje chatrč.“ Kníže se podivil, že je muž tak skromný. „Ať se stane tak, jak si přeješ,“ řekl. Vojtěch se knížeti poklonil a zatoužil předvést svoji sílu. V levé ruce držel zubra, v pravé ruce držel sekyru, kterou se rozmáchl a setnul zubrovi hlavu. Zubrovo obrovské tělo se zřítilo na zem. Kníže pravil: „Vojtěchu, jsi udatný a silný. Přeji si, aby se na tvůj čin nezapomnělo. Dávám ti svobodu a znak pro tebe i tvé potomky. Tvým znamením bude od dnešního dne černá zubří hlava na zlatém poli. Také ti daruji les, ve kterém pálíš uhlí.“

Vojtěch ve svých lesích zbudoval dřevěný dvůr. Na práci si přivedl několik lidí. Chtěl, aby se jeho syn naučil dvorským mravům, proto jej poslal na hrad ke knížeti. Když Vojtěch zestárl, předal všechno, co vlastnil, svému synovi. Starý dřevěný dům za několik let shořel, a tak se Vojtěchovi potomci rozhodli postavit kamenný hrad – Pernštejn.

- 1) **Vyber a zakroužkuj, jak se jmenoval muž, který páčil uhlí v lese.**
  - a) Josef
  - b) Vojtěch
  - c) Pavel

- 2) **Vyber a zakroužkuj, jaké zvíře ujívalo uhlířovi chléb.**
  - a) medvěd
  - b) býk
  - c) zubr

- 3) **Napiš, jaké věci měl uhlíř uložené ve své chatrči.**

- 4) **Napiš, jak znělo přání, které si přál uhlíř od knížete.**

- 5) **Napiš, co daroval kníže uhlířovi za jeho čin.**

- 6) **Nakresli, jak si představuješ znamení, které daroval kníže uhlířovi.**

Pernštejnský tis

Podél řeky Švarcavy kráčel unavený poutník, který spěchal pod rodnou střechu. Krok už měl těžký a velmi roztřesený. Měl totiž za sebou dlouhou cestu, vracel se až ze Sváté země. Byl velmi unavený, a proto se opíral o tisovou hůl.

Najednou na skalnatém kopci uviděl pracovat kameníky, tesaře, zedníky a horníky, celkem stovky poddaných z okolních vesnic. Poutník zůstal zaražen a hned se poptával, co to lidé staví na takové strašné skále. „Stavíme hrad,“ řekl jeden kameník a dále si hleděl své práce. „Nikdy se vám to nepovede! Na skále přece nemůže vyrůst další skála!“ vyslovil stařec pochybnost o jejich práci. „Stavíme z kamene, a ne z tvé víry!“ poznamenal kamenický mistr. „Stopy tvých kroků dávno zanese písek, ale náš hrad tu bude stát!“ pověděli mu pracující lidé. „Nic tu nebude stát! Ani strom, ani keříček se tu neuchytí!“ řekl poutník a zarazil hůl do kamenné sutě. „Dříve se tato stará hůl na skále uchytlí a letorosty vydá, nežli hrad bude postaven!“ vykřikl stařec a potom kvapem odešel a od té doby už o něm nikdo neslyšel. Lidé pokračovali dál ve své práci. Na jaře všichni byli překvapeni, hůl skutečně zapustila kořeny. Z hole vyrostl štíhlý strom, jenž za několik let zesílil v mohutný tis, a současně s ním začaly růst ze skal kolmé zdi. Trvalo ještě řadu let, než byl postaven jeden z nejpevnějších a nejkrásnějších hradů – Pernštejn. Dodnes se mluví o tom, že strom je strážcem hradu a že s ním má společný osud. Například když bouře zničila část koruny stromu, tak klesla i velká klenba v hradní síni. A když jednou uschla tisová větvíčka, musel být opravený celý chatrný ochoz. Nedávný požár to také dokázal, protože před ním upadla tisová větev. Někteří lidé věří, že když padne tento krásný strom, zanikne i hrad Pernštejn.

- 1) **V pověsti je uvedena Švarcava. Vyber a zakroužkuj, jak tuto řeku nazýváme nyní.**
  - a) Svitava
  - b) Svratka
  - c) Sázava

- 2) **Poutník byl velmi unavený. Napiš, o co se po cestě opíral.**

- 3) **Vysvětli, proč si stařec myslel, že hrad nikdy nebude postaven.**

- 4) **Vyber a zakroužkuj, jaký strom podle pověsti vyrostl z poutníkovy hole?**
  - a) jedle
  - b) borovice
  - c) tis

- 5) **Říká se, že strom je strážcem hradu a že s ním má společný osud. Myslíš si, že je to pravda? Své tvrzení zdůvodni.**

Trenckova rokle

Baron Trenck žil za vlády Marie Terezie. Byl vůdcem vojska pandurů, kteří bránili naši zem před nepřáteli, ale také ničili vlastní města a vesnice. Loupili, pálili a zabíjeli nevinné lidi. Císařovna nařídila, aby byl baron chycen. Trenck se o rozkazu dozvěděl a rozhodl se uprchnout společně se svými třemi důstojníky.

V té době žil v Drahoníně jeden bylinkář, který často sbíral léčivé rostliny v okolí Drahonína. Jednoho dne sestoupil do hluboké rokle, kde spatřil rozdělaný oheň, kolem kterého byli čtyři ozbrojení muži. Stařeček se lekl a chtěl utéct, avšak muži ho obestoupili a jejich velitel řekl: „Nechceme ti ublížit, protože tě potřebujeme. Pokud nám pomůžeš, tak se ti bohatě odměníme. Já jsem baron Trenck a skrývám se tu. Tvým úkolem bude přinést každý čtvrtý den jednu ovci a my ti za ni zaplatíme dvacet dukátů. Pokud náš úkryt prozradíš, staneš se synem smrti!“

Bylinkář byl natolik vyděšen, že všechno přislíbil, a poté byl propuštěn. Hned další den se vydal k rokli s čerstvě zabitou ovci. V příkré stráni jej už vyhlížel jeden z důstojníků a skutečně mu vyplatil dvacet dukátů. Stařeček byl nadšený z takového množství peněz a chodil za uprchlíky několik týdnů. Jednou se opět vypravil k rokli, ale nikoho zde nenašel. Popel v ohništi byl ještě teplý, avšak rokle již byla opuštěná. Bylinkář pověděl svým známým, koho chodil do rokle navštěvovat. Rokle u Drahonína nese Trenckovo jméno. Vypráví se, že zde baron zakopal všechny poklady. Ovšem poklad zatím nikdo nenašel.

1) **Napiš, kdo vládl v období, kdy žil baron Trenck?**

2) **Vysvětli, proč se baron rozhodl uprchnout.**

- 3) **Napiš název obce, ve které žil bylinkář.**
- 4) **Popiš, jaký úkol dostal bylinkář od barona Trencka.**
- 5) **Představ si, že bys byl/a bylinkářem z pověsti. Pomohl/a bys baronovi? Zakroužkuj ANO, nebo NE a zdůvodni proč.**

ANO

NE

- 6) **Napiš, kolik dukátů měl bylinkář za splnění úkolu přislíbeno?**
- 7) **Vypráví se, že v rokli bylo něco zakopáno. Napiš, o co se jedná.**
- 8) **Sehrajte ve skupinách scénku podle této pověsti.**

* Pokus se nakreslit (podle obrázku) erb, který patřil pánům z Pernštejna.

* Nakresli hrad Pernštejn, který patří k nejlépe dochovaným středověkým hradům u nás. Pochází ze 13. století. Vyznačuje se goticko-renesanční architekturou.

* Spoj obrázky se správnými názvy.

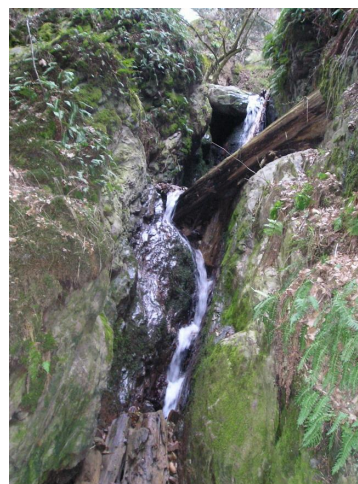
A) PAPIRNA – PRUDKÁ

B) KRYTÝ DŘEVĚNÝ MOST – ČERNVÍR

C) HRAD PERNŠTEJN

D) GALERIE Z RUKY – KRÍŽOVICE

E) TRENCKOVA ROKLE

* Vylušti názvy kostelů, poté je správně spoj s obrázky.

(náповěda: čti jednotlivé řádky odzadu)

EŽÍŘKOHÉTAVSÍNEŠÝVOPLETOK

YTUHNUKÉTAVSLETSOK

EIRAMYNNAPIÉTEZVEBENANLETSOK

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Magdalena Šenkyříková
Katedra nebo ústav:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Regionální vlastivěda a její využití na prvním stupni základní školy – Mikroregion Pernštejn
Název práce v angličtině:	Exploiting of region in homeland study - Microregion Pernštejn
Anotace práce:	Diplomová práce se skládá z části teoretické, empirické a praktické. Teoretická část pojednává o charakteristice Mikroregionu Pernštejn. Součástí teoretické části je přiblížení regionální tematiky v Rámcovém vzdělávacím programu. Hlavním cílem empirické části je zjistit, jakou úroveň znalostí mají žáci 4. a 5. ročníků o Mikroregionu Pernštejn v základních školách nacházejících se v tomto regionu. Praktická část obsahuje soubor pracovních listů, který by měl pomoci učitelům zařazovat do výuky regionální tematiku.
Klíčová slova:	Regionální vlastivěda, Mikroregion Pernštejn, didaktický test, pracovní listy
Anotace v angličtině:	This thesis consists of a theoretical, an empirical and a practical part. The theoretical part deals with the characteristics of Microregion Pernštejn. This part clears up the regional theme in the Framework Educational Programme for Elementary Education. The main target of the empirical part is to detect the level of knowledge of Microregion Pernštejn, which have pupils in the 4th and

	5th grades of the primary schools in this region. The practical part contains the file of worksheets, that should help teachers to integrate the regional topics in the education.
Klíčová slova v angličtině:	Regional homeland study, Microregion Pernštejn, didactic test, worksheets
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Didaktický test Příloha č. 2: Soubor pracovních listů
Rozsah práce:	99 stran textu + 24 stran příloh
Jazyk práce:	Český